Ἀριθ. 717 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΔ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΤΟΜΟΣ ΚΗ'. | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι.- Γραφεῖον Διευθ. Ὁδ. Παρθεναγωγείου 14. | 24 Σεπτεμβρ. 1889.

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΟΥ ΒΕΛΓΙΟΥ

ΛΕΟΠΟΛΔΟΣ Α'

(Συνέχεια καὶ τέλος. ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ε'.

Μικρὸν μετὰ τὴν ἄρνησιν τοῦ θρόνου τῆς Ἑλλάδος προσηνέχθη εἰς τὸν Λεοπόλδον ὁ θρόνος τοῦ Βελγίου. Ἦτο φαίνεται προωρισμένος νὰ βασιλεύσῃ. Καὶ κατὰ τὴν ἀποδοχὴν δὲ τοῦ βελγικοῦ στέμματος ἐπολιτεύθη μετὰ συνέσεως· ἔχων τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας, δὲν ἠρκέσθη εἰς αὐτήν μόνην, ἀλλ' ἐπεζήτησε καὶ τὴν τῆς Γαλλίας. Δύο δὲ πράγματα ἐθεώρει ἀπαραίτητα εἰς εὐόδωσιν τοῦ ἔργου καὶ συντελεστικώτατα· τὴν ἐκδίωξιν τῶν Ὁλλανδῶν ἀπὸ τῆς Ἀμβέρσης καὶ ἄλλων τινῶν ὀχυρῶν μερῶν, ὧν ἐκράτουν, καὶ τὴν μετὰ τῆς γαλλικῆς αὐλῆς ἐπιγαμίαν· ἐπέτυχεν ἀμφοτέρων. Ὁ βασιλεὺς Λουδοβίκος Φίλιππος ἀπέστειλεν εἰς βοήθειαν αὐτοῦ κατὰ τῶν Ὁλλανδῶν τὸν στρατηγὸν Ζεράρ μετὰ στρατοῦ ἐκ πεντηκοντακισχιλίων ἀνδρῶν, ἔδωκε δὲ εἰς αὐτὸν εἰς γάμον τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Λουΐζαν. Συνδιασκεψις τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων ὥρισε διὰ συνθήκης ἐπικληθείσης Συνθήκης τῶν 24 ἄρθρων τὰ ὅρια τῆς Βελγικῆς καὶ τὰ τῆς ἀποζημιώσεως τῆς Ὁλλανδίας. Ἐπειδὴ δὲ καὶ μετὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Γαλλικοῦ στρατοῦ οἱ Ὁλλανδοὶ ἐπέμενον κατέχοντες τὸ Βέλγιον, κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως Λουδοβίκου Φιλίππου ὁ γαλλικὸς στρατὸς ἐπολιόρκησε τὴν Ἀμβέρσαν, (23 Δεκεμβρίου 1882), ἥτις παρεδόθη, τερματισθέντος οὕτω τοῦ μεταξὺ Βελγῶν καὶ Ὁλλανδῶν πολέμου, ἐπαγιώθη δὲ οὕτως ὁ θρόνος τοῦ Λεοπόλδου.

«Ὁ πρίγκηψ Λεοπόλδος, ὅστις ἐκαλεῖτο εἰς τὸν στρατὸν τοῦ Βελγίου, λέγει διάσημος συγγραφεὺς καὶ πολιτικὸς (1) ἦτο θαυμασίως κατάλληλος διὰ τὴν δυσχερῆ θέσιν, ἣν ἐδέχθη. Συγκατατιθέμενος μᾶλλον ἢ σπεύδων νὰ γείνῃ βασιλεύς, καὶ ἐν τῇ φιλοδοξίᾳ αὐτοῦ ἔχων εἴδός τι ἀδιαφορίας, παρατηρητὴς ἐμβριθὴς τῶν αἰσθημάτων τῶν λαῶν καὶ γινώσκων καλῶς τὴν Εὐρώπην, τοὺς ἡγεμόνας αὐτῆς, τοὺς συμβούλους των, τοὺς χαρακτῆρας τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν καὶ τὰς σχέσεις τῶν Κρατῶν, ἐξεῖχεν ἐν τῇ τέχνῃ τοῦ συμβιβάζειν τὰ διάφορα ἢ ἀντίθετα συμφέροντα, καὶ ἤξευρε καὶ νὰ περιμένῃ τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἐπιτυχίας καὶ νὰ δράττεται αὐτῆς. Μόλις γενόμενος βασιλεύς, καὶ ἐνῷ συνεζητοῦντο ἔτι τὰ ὅρια τοῦ βασιλείου του, ἐστερέωσε παρευθὺς τὰ θεμέλια αὐτοῦ. Τὴν καταγωγὴν Γερμανὸς καὶ θετὸς πολίτης ἄγγλος, ἐγένετο ἐξ ἐπιγαμίας Γάλλος νυμφευθεὶς τὴν πριγκήπισσαν Λουΐζαν, πρωτότοκον θυγατέρα τοῦ βασιλέως Λουδοβίκου Φιλίππου. Ἐτύγχανεν οὗτος, ἀπὸ τῶν πρώτων αὐτοῦ βημάτων ἔχων καλὰς κατὰ φύσιν σχέσεις μεθ' ὅλων τῶν ἰσχυρῶν γειτόνων του, καὶ παρεσκευασμένος διὰ λόγων σπουδαίων ἢ εὐλογοφανῶν, ὁτὲ μὲν ν' ἀρνηθῇ ὁτὲ δὲ νὰ παραδεχθῇ ὅ,τι ἕκαστος ἐν τῷ ἑαυτοῦ συμφέροντι ἠδύνατο νὰ ζητήσῃ παρ' αὐτοῦ.»

Καθ' ἅπασαν τὴν μακρὰν αὐτοῦ βασιλείαν τὸ Βέλγιον ἀπήλαυσεν ἐντελοῦς καὶ σπανίας εὐημερίας. Ἡ ἀνάπτυξις ἡ ὑλικὴ συνεβάδισεν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν καὶ ἐπιτήρησιν τοῦ Λεοπόλδου μετὰ τῆς διανοητικῆς καὶ ὑλικῆς, οὕτως ὥστε ἡ χώρα αὕτη κατέστη τὸ πρότυπον συνταγματικῆς καὶ εὐνόμου ἐπικρατείας. Ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἀνεφύησαν συνωμοσίαι ὑπὲρ τῆς Ὁλλανδίας, ἀλλ' ὁ βασιλεὺς διὰ τῆς συνέσεως καὶ δεξιότητος αὐτοῦ ἠδυνήθη νὰ ματαιώσῃ αὐτάς, μηδαμῶς προσδραμὼν εἰς βίαια μέτρα. Γνωστὸν εἶνε ὅτι δύο ὑπάρχουσιν ἐν Βελγίῳ μεγάλα κόμματα, τὸ τῶν κληρικῶν καὶ τὸ τῶν φιλελευθέρων. Τὰ κόμματα ταῦτα, μεθ' ὅλην τὴν φυσικὴν ψυχρότητα τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Βελγικοῦ λαοῦ, ἐξαπτόμενα ἐν τῇ πρὸς ἄλληλα πάλῃ, εἰς δεινὸν περιῆγον σάλον τὴν χώραν, καὶ ὁσάκις δὲν ἠδύναντο διὰ τῆς ψήφου τοῦ λαοῦ νὰ ἀνέλθωσιν εἰς τὴν κυβέρνησιν τῆς χώρας ἐζήτουν ἕκαστον αὐτὴν ἀπὸ τοῦ βασιλέως. Ἀλλ' ὁ βασιλεύς, κρατῶν τὴν σταθμὴν ἴσην μεταξὺ αὐτῶν, πιστὸς εἰς τὰ ὅρκια καὶ φρονῶν ὅτι ὡς ἡγεμὼν διὰ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος ὤφειλεν αὐτὸς πρῶτος νὰ δι-

(1) Guizot. Mémoires pour servir a l' histoire de mon temps. T. II. p. 263.

δάσκῃ τοὺς ἄλλους αὐτήν, ἀπεῖχε μὲν πάσης αὐθαιρέτου ἐπεμβάσεως εἰς τὰ τῆς πολιτείας, εἰς μηδεμίαν τῶν πολιτικῶν μερίδων παρέχων τὴν εὔνοιαν αὐτοῦ, ἀλλ' οὕτω πως ἐρρύθμιζε τὰ τῆς συνταγματικῆς μηχανῆς, τοιαύτην ἐποιεῖτο χρῆσιν τῶν προνομίων αὐτοῦ δικαίαν καὶ πεφωτισμένην, ὥστε οὐδέποτε κατεκρίθη ἐπὶ σφετερισμῷ ἐξουσίας. Πάντοτε ἡ ἐπὶ τῶν κοινῶν ἐπίδρασις αὐτοῦ ἀγαθῶν ἀπέβη πρόξενος. Διότι παρὰ τὸ περίφημον δόγμα «ὁ βασιλεὺς βασιλεύει καὶ δὲν κυβερνᾷ» ὀφείλει καὶ δύναται ὁ συνταγματικὸς βασιλεὺς νὰ κυβερνᾷ, ἀλλ' οὐχὶ φατριάζων οὐδ' ἀποβλέπων εἰς ἴδια ὀφέλη· ὀφείλει νὰ πράττῃ τοῦτο ἀφ' ὑψηλοῦ ἐπισκοπῶν τὰ πράγματα, ὡς διαιτητὴς μεταξὺ τῶν κομμάτων καὶ ὑπέρτατος τιμητὴς παρεμβαίνων, ἐπανάγει τὴν ἀποτραπεῖσαν τῆς συνταγματικῆς τροχιᾶς μηχανὴν τῆς πολιτείας, κολάζων τὰ ἐκ τῆς ἐμπαθείας τῶν κομμάτων ἢ τῆς ἀπληστίας αὐτῶν δεινὰ καὶ τὴν βλάβην τῶν πολιτῶν ἢ τῆς πολιτείας, τὴν ἀδικίαν καὶ τὴν σπατάλην, αὐτὸς πρῶτος διὰ τῆς περιφρονήσεως τῶν ὑλικῶν συμφερόντων διδάσκων τοὺς κυβερνήτας καὶ τοὺς πολίτας τὴν σωφροσύνην, τὴν φειδώ, τὴν λιτότητα τὴν αὐταπαρνησίαν, τὴν περὶ τοῦ δημοσίου θησαυροῦ μέριμναν, ἐργαζόμενος καὶ μελετῶν περὶ τῶν διαφόρων τῆς χώρας ἀναγκῶν περὶ τῆς προόδου τοῦ ἔθνους καὶ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ προορισμοῦ του, περὶ τὰ ὕψιστα συνήθως διατρίβων, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐλαχιστα ἐνίοτε ἐξετάζων, αν τοιαύτη ἐφίσταται ἀνάγκη. Βασιλεὺς τοιοῦτος συνταγματικός, μὴ ἀφορῶν εἰς τὴν ἐνάσκησιν τῆς ἀρχῆς, ἀλλ' εἰς την δι' αὐτῆς ἐν τῇ πολιτείᾳ ἐφαρμογὴν τῆς ἰδέας τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ ἀγαθοῦ, εἶνε ὁμολογουμένως πατὴρ τοῦ ἔθνους, τῶν ἀδικουμένων καὶ τῆς παραγνωριζομένης ἱκανότητος ὁ προστάτης καὶ ἡ ἐλπίς, τῶν δικαίων καὶ τῶν συμφερόντων τοῦ ἔθνους ἡ ἄγκυρα, καὶ οὐδεὶς οὐδ' ὁ θερμοτερος τῶν κοινοβουλευτικῶν τύπων φίλος καὶ θιασώτης θ' ἀποκρούσῃ ποτὲ τὴν εὐεργετικὴν καὶ σώτειραν πολλάκις ἐπὶ τῶν κοινῶν τῆς χώρας ἐπίδρασιν αὐτοῦ.

Ὅτε κατὰ τὸ 1848 ἐκραγεῖσα ἡ ἐν Γαλλίᾳ ἐπανάστασις ἠπείλει νὰ καταστρέψῃ οὐ μόνον τοὺς θρόνους ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ κοινωνικὸν οἰκοδόμημα τῆς γηραιας Εὐρώπης, ὀξυδερκὴς πολιτικὸς καὶ φιλελεύθερος βασιλεὺς ὁ Λεοπόλδος, μὴ ἐννοῶν νὰ βασιλεύῃ πολιτῶν βαρέως φερόντων τὴν βασιλειαν αὐτοῦ, κατώρθωσε νὰ ἀποσοβήσῃ ἀπὸ τοῦ Βελγίου τὴν θύελλαν ἐκείνην. Ἐπειδή, ὡς εἴπετο, μετὰ τὴν πτῶσιν τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου καὶ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος ἐν Γαλλίᾳ, ἤρξαντο καὶ τὰ πνεύματα τῶν Βέλγων συνταρασσόμενα, καὶ ἐκδηλώσεις δὲ ἐγένοντο ὑπὲρ ἐγκαθιδρύσεως ὁμοίου πολιτεύματος καὶ ἐν Βελγίῳ, ὁ Λεοπόλδος, δραξάμενος εὐκαιρίας τινὸς νὰ ὁμιλήσῃ δημοσίᾳ, εἶπε τοὺς ἑξῆς ἀξιομνημονεύτους λόγους: «Ἱδρύσατε, ἐὰν σᾶς ἀρέσκῃ, δημοκρατίαν, ἀλλὰ μὴ κάμετε βιαίαν ἐπανάστασιν, ἐγὼ δὲν ἐπεζήτησα τὸ στέμμα. Μοὶ τὸ ἐδώκατε ἑκουσίως καὶ αὐτοπροαιρέτως· εἰμὶ ἕτοιμος νὰ παραιτηθῶ ἐὰν τὸ ἐπιθυμῆτε· ἀρκεῖ μόνον νὰ εἴπητε — παραιτήθητι — καὶ ἀπέρχομαι πάραυτα, (Je ferai mon paquet). Θ' ἀναχωρήσω χωρὶς νὰ σᾶς ἐμβάλω εἰς τὸν κόπον νὰ κατασκευασετε ὁδοφράγματα».

Ἡ ἁπλῆ ἀλλὰ μεγαλόφρων αὕτη γλῶσσα ἤρκεσεν ὅπως κατασιγάσῃ τοὺς στασιαστὰς καὶ συνετίσῃ τοὺς Βέλγους. Κατενόησαν ὁπόσον θὰ ἦσαν ἄβουλοι ἐὰν ἀπέβαλλον δι' ἐπαναστάσεως βασιλέα, ὅστις ἐκυβέρνησεν αὐτοὺς ἠπίως καὶ πατρικῶς, καὶ ὅστις ἦτο ἕτοιμος ἐὰν τὸ ἤθελον, νὰ παραιτήσῃ τὸ στέμμα. Πάντες τότε ὁμοθυμαδὸν διεβεβαίωσαν αὐτὸν περὶ τῆς ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως αὐτῶν καὶ τὸν παρεκάλεσαν νὰ ἐξακολουθήσῃ κυβερνῶν αὐτούς. Οὕτως ἐνῷ ἅπαντες σχεδὸν οἱ θρόνοι τῆς Εὐρώπης ἐκλονοῦντο ἐκ βάθρων, ὁ τοῦ Λεοπόλδου μόνος ἦν ἀσφαλέστατος παρὰ τὴν ἑστίαν αὐτῆς τῆς πυρκαϊᾶς.

Ἀλλ' ὀξυδερκὴς ὢν πολιτικός, ὁ Λεοπόλδος κατεῖδεν οὐχ ἧττον ὅτι ἐὰν ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ἠδύνατο νὰ εἶνε ἀσφαλής, δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ, ἐν περιπτώσει γενικῆς διαταράξεως τῆς Εὐρώπης τὴν αὐτὴν ἀσφαλειαν καὶ ὡς πρὸς ἐξωτερικήν τινα ἐπίθεσιν. Μετὰ τὸ 1848 εἶχε τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ Ἀγγλία ἦν ἡ μόνη τῆς Εὐρώπης χώρα ἐν ᾗ τὸ σκάφος τῆς πολιτείας ἐσάλευεν ἐπὶ ἀσφαλοῦς ἀγκύρας. Τούτου ἕνεκα ἐπέμεινε πολὺ εἰς συμπλήρωσιν τῆς ὀχυρώσεως τῆς Ἀμβέρσης. «Δὲν εἰμαι βέβαιος περὶ τῶν γειτόνων μου, ἔλεγεν ἐνίοτε Ἡ φιλοδοξία τῆς Πρωσσίας (1) δύναται αἴφνης νὰ ἐμβάλῃ εἰς κίνδυνον τὸ Βέλγιον· πρέπει νὰ ἔχω ἄσυλόν τι εἰς ὃ ἀποσυρόμενος μετὰ τοῦ στρατοῦ μου νὰ δυνηθῶ ν' ἀντιστῶ ἐπὶ τρεῖς μῆνας κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. Τρεῖς μῆνες θ' ἀρκέσωσιν ὅπως ἡ Ἀγγλία δράμῃ πρὸς βοήθειάν μου καὶ ἡ Εὐρώπη λάβῃ πρόνοιαν· ἀλλ' ἔχω ἀπόλυτον ἀνάγκην τῶν τριῶν τούτων μηνῶν». Ἐφρόνει ὅτι ἡ Εὐρώπη περὶ πολλοῦ ἐποιεῖτο τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὴν οὐδετερότητα τοῦ Βελγίου.

Ἕνεκα τῆς ἀνεγνωρισμένης αὐτοῦ περινοίας καὶ τῆς εὐθυδικίας ἀπεκαλεῖτο «Νέστωρ τῆς Εὐρώπης» πολλάκις δὲ ἡ μεσολάβησις αὐτοῦ ἐπεζητεῖτο παρὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν κυβερνήσεων περὶ σπουδαίων ζητημάτων. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς βασιλείας τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου ὑπῆρξε

(1) Ἴσως ἐροβεῖτο καὶ τὴν φιλοδοξίαν ἑτέρου ἰσχυροῦ γείτονος, ὃν ἀπέφευγε νὰ ὀνομάσῃ.

μεσάζων μεταξὺ τῆς Γαλλίας, περιστάσης εἰς ἀπομόνωσιν τῷ 1840 ἀπέναντι τῆς τετραπλῆς συμμαχίας, καὶ τῶν τεσσάρων ἄλλων Δυνάμεων, ὡσαύτως δὲ ἐν πλείσταις διενέξεσι μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας.

Πεποιθὼς εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην τοῦ λαοῦ του, ἀνεχώρει συχνάκις εἰς τὴν ἀλλοδαπήν, ἀλλ' ἀπεδήμει οὐχὶ φυγοπονίας ἕνεκεν ἢ χάριν τέρψεως καὶ ἀπολαύσεως, ἀλλὰ τὸ μὲν ὅπως συνηθίσῃ τὸ ἔθνος καὶ τοὺς πολιτευτὰς αὐτοῦ εἰς τὴν αὐτοκυβέρνησιν, τὸ δὲ ὅπως σπουδάσῃ ἀσφαλῶς καὶ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὰ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς διὰ τῶν προσωπικῶν αὐτοῦ συνεντεύξεων μετὰ τῶν ἡγεμόνων καὶ κυβερνητῶν. Ἄξιον δὲ σημειώσεως εἶνε μάλιστα ὅτι ἐπελθούσης ποτὲ ὑπουργικῆς κρίσεως, ἥτις διήρκεσε πολλοὺς μῆνας, διότι οὐδετέρα τῶν δύο τῆς Βουλῆς μερίδων ἠσθάνετο ἑαυτὴν ἱκανῶς ἰσχυρὰν ὅπως ἀναλάβῃ μετ' ἀξιοπρεπείας τὴν ἐξουσίαν, ἰδὼν δυσκατόρθωτον τὴν συνδιαλλαγήν, ἀνεχώρησεν εἰς Ἀγγλίαν ἔνθα διέτριψεν ὁλόκληρον μῆνα, ἀφεὶς τὴν εὐθύνην εἰς τὰς Βουλάς, ἅμα δὲ καὶ τὴν φροντίδα περὶ ἀνευρέσεως διεξόδου διὰ τῆς λύσεως τῶν δυσχερειῶν, ἃς αὐταὶ εἶχον δημιουργήσῃ. Καὶ τῳόντι ἐλύθησαν, οὐδεμιᾶς ἀναφυείσης ταραχῆς οὔτε ἐκ τῆς μακρᾶς κρίσεως οὔτε ἐκ τῆς ἀποδημίας

Μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1848 τῇ πρωτοβουλίᾳ αὐτοῦ κατηργήθη ὁ ἐπὶ τῶν ἐφημερίδων φόρος, ἠλαττώθη δὲ τὸ ἐκλογικὸν τίμημα.

Περίνους ὢν ἡγεμὼν ἐγίνωσκεν ὅτι πολλάκις ὑπὸ τοὺς κοινοβουλευτικοὺς τύπους δὲν ὑπάρχει ἡ οὐσία ἐλευθέρου πολιτεύματος, ὅτι πολλάκις διὰ τῆς διαφθορᾶς καὶ ἐκλογέων καὶ βουλευτῶν διὰ τῆς καταχρήσεως τῆς ἐξουσίας δημιουργοῦνται πλειοψηφίαι βουλευτικαὶ μὴ ἀντιπροσωπεύουσαι τὴν ἀληθῆ γνώμην τῆς χώρας καὶ ὑπὸ νόμιμον τύπον ὑφίσταται οὕτω δεσποτεία ἀληθής, καπηλευομένη τὴν θέλησιν τοῦ τόπου, κεκαλυμμένη ἀλλὰ πολλῷ χείρων τῆς φανερᾶς καὶ ἀπροκαλύπτου. Διό, ὅτε τῷ 1856 ἡ κοινὴ γνώμη ἐξηγέρθη κατὰ τοῦ κυβερνῶντος τότε κληρικοῦ ὑπουργείου, ζητοῦσα τὴν πτῶσίν του διὰ διαδηλώσεων, ὁ βασιλεὺς διέλυσε τὴν βουλὴν καὶ παρέδωκε τὴν κυβέρνησιν τῆς χώρας εἰς τὸ φιλελεύθερον ὑπουργεῖον τοῦ Φρὲρ-Ὀρβὰν καὶ Ῥοζιέ.

Χαρακτηριστικὸν δὲ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἀνέτρεφε τὰ ἑαυτοῦ τέκνα καὶ μάλιστα τὸν διάδοχον τοῦ θρόνου εἶναι τὸ ἑξῆς ἀνέκδοτον. Ἔφηβος ὢν ἔτι ὁ διάδοχος ἠτιάθη πρὸς τὸν βασιλέα πατέρα του φρουρόν τινα στρατιωτικὸν ὅτι δὲν εἶχε προσφέρῃ εἰς αὐτὸν τὴν νενομισμένην στρατιωτικὴν τιμήν.

Ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ ἅμα διέταξε ὁ μὲν φρουρὸς νὰ τιμωρηθῇ κατὰ τὰ νόμιμα, ἀλλ' ἐπὶ ἕνα μῆνα μηδεὶς τῶν στρατιωτικῶν φρουρῶν νὰ προσφέρῃ τὴν συνήθη τιμὴν εἰς τὸν διάδοχον! Οὕτω πως ἀνατρέφουσι τοὺς κληρονόμους τοῦ θρόνου οἱ φιλόσοφοι βασιλεῖς, οἱ ἀληθεῖς βασιλεῖς, ἀλλὰ πόσοι δυστυχῶς εἶναι τοιοῦτοι;

Δὲν ἔπαυσε δὲ καὶ περὶ Ἑλλάδος πάντοτε μεριμνῶν· οὕτως, ὅτε μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς βασιλειας τοῦ Ὄθωνος ἡ Ἀγγλία προέτεινε τὸ στέμμα τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν βασιλέα Φερδινάνδον τὸν πατερα τοῦ νῦν τῆς Πορτογαλλίας βασιλεύοντος (1) ὁ δὲ Φερδινάνδος ἠρνήθη, ὁ Λεοπόλδος προέτρεψεν αὐτὸν ἐπιμόνως νὰ δεχθῇ τὸ προσφερόμενον στέμμα, πέμψας ἐπὶ τούτῳ καὶ ἕνα τῶν ἑαυτοῦ γραμματέων. Ἐπίσης προέτρεψε, λέγουσι, κατόπιν καὶ τὸν ἕτερον αὐτοῦ συγγενῆ τὸν δοῦκα Ἐρνέστον, εἰς ὃν ἐπίσης εἶχε προσενεχθῇ τὸ στέμμα.

Ὀλίγα ἐδαπάνα δι' ἑαυτόν. Ὡς ἀστὸς ἔζη ἐν τῷ ἐξοχικῷ αὐτοῦ μεγάρῳ· τὸ δὲ ταπεινὸν τῆς φιλοχρηματίας πάθος, τὸ ἥκιστα ἁρμόζον εἰς βασιλέα μάλιστα, οὐδέποτε ἐγνώρισεν ἡ ψυχή του· ὡς τέρψιν ὅμως εἶχε τὸ βοηθεῖν τοὺς δυστυχεῖς, ἁδρῶς δαπανῶν πρὸς τοῦτο ἐκ τῆς ἐπιχορηγήσεώς του, ἔλεγε δέ, ὡς ὁ λόρδος Πάλμερστων ὅτι ὁ ἐργαζόμενος ἄνθρωπος ἔχει ἀναγκην τεσσάρων ὡρῶν ἀναψυχῆς καθ' ἑκάστην. Ἠσχολεῖτο δὲ καὶ περὶ τὴν βοτανικὴν καὶ τὴν ἀστρονομίαν.

Ὁ βασιλεὺς Λεοπόλδος ἀπέθανε τῇ 28 νοεμβρίου (10 δεκεμβρίου) 1865 ἐν τῷ ἐξοχικῷ αὐτοῦ ἀνακτόρῳ μετὰ μακρὰν καὶ πολυώδυνον νόσον, ἣν ὑπέμεινε μετὰ καρτερίας ὄντως χριστιανικῆς. Κατέλιπε δὲ τρία τέκνα, τὸν νῦν βασιλέα τοῦ Βελγίου Λεοπόλδον τὸν Β', τὸν κόμητα τῆς Φλανδρίας καὶ τὴν ἀτυχῆ Καρλόττην σύζυγον τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Μεξικοῦ Μαξιμιλιανοῦ. Ἡ δευτέρα αὐτοῦ σύζυγος εἶχεν ἀποθάνῃ πρὸ πολλῶν ἐτῶν.

Οἱ Ἕλληνες, τιμῶντες τὸν μεγαλόφρονα τοῦ ἀνδρὸς χαρακτῆρα εὐγνωμονοῦντες δὲ αὐτῷ διὰ τὰς πρὸς τὴν Ἑλλάδα συμπαθείας του ἐκδηλωθείσας διὰ τῶν ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐπιμόνων αὐτοῦ ἐνεργειῶν, ἀποτυχουσῶν δυστυχῶς ἕνεκα τοῦ μισελληνισμοῦ τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως, καὶ διὰ τῶν κατὰ τοῦ πρωτοκόλλου τῆς 3 Φεβρουαρίου γεννάων αὐτοῦ διαμαρτυριῶν, ὧν ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ἡ μεταρρύθμισις τοῦ πρωτοκόλλου καὶ ἡ ἐπὶ τὸ δικαιότερον καὶ λογικώτερον διαρρύθμισις τῶν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος, συνεθρήνησαν εἰλικρινῶς μετὰ τῶν Βέλγων τὸν θάνατον αὐτοῦ καὶ ἐπισήμως τὰ τοιαῦτα αὐτῶν αἰσθήματα ἐξεδήλωσαν. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς Γεώργιος ἐξέφρασε τὴν θλῖψιν ἑαυτοῦ τε καὶ τοῦ ἑλ-

(1) Ὁ Φερδινάνδος οὗτος ἦτο υἱὸς τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Λεοπόλδου Φερδινάνδου-Γεωργίου-Αὐγούστου.

ληνικοῦ ἔθνους διὰ τὸν ἔξοχον ἐκεῖνον ἡγεμόνα ἐν ταῖς πρὸς τὸν νῦν βασιλέα τοῦ Βελγίου καὶ ἐν τῇ πρὸς τὸν ἔκτακτον τούτου ἀπεσταλμένον ἐπιστολῇ αὐτοῦ· ἡ δὲ Βουλὴ τῶν ἀντιπροσώπων ἔπραξε τὸ αὐτὸ διὰ πράξεως διαβιβασθείσης πρὸς τὴν βελγικὴν κυβέρνησιν.

Ποσάκις κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἑξηκονταετίας, βλέποντες τὴν εὐημερίαν ἧς ἀπήλαυε τὸ Βέλγιον ὑπὸ τὴν βασιλείαν τοῦ Λεοπόλδου, οἱ Ἕλληνες μετὰ λύπης ἀνελογίσθημεν, μάλιστα ἐν ταῖς πολιτικαῖς δυσπραγίαις, ὁπόσον μέγα ἦτο τὸ ἀτύχημα τῆς παραιτήσεως αὐτοῦ καὶ κατηράσθημεν τοὺς αἰτίους! «Ὅτε βραδύτερον, —λέγει ὁ ἱστορικὸς Γερβῖνος—ὁ πρίγκηψ οὗτος ἀπέδειξεν ἐπὶ θρόνου ἄλλου, ἐν αὐτῷ τῷ κέντρῳ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, πόσον σπάνια ἦσαν τὰ προσόντα, ἅτινα διέκρινον αὐτὸν ὡς ἡγεμόνα, ἠτιάθησαν τὴν τύχην ὅτι ἐστέρησε τοιούτου σώφρονος κυβερνήτου τὸ ἔθνος τῶν Ἑλλήνων τὸ παλαῖον κατὰ τρικυμίας. Ἀναμφίβολον εἶνε ὅτι ἐν ταῖς ἐξωτερικαῖς αὐτοῦ σχέσεσιν ὁ Λεοπόλδος θὰ παρεῖχεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀξιοπρεπεστέραν θέσιν· ἀλλὰ δύναται τις δικαίως ν' ἀμφιβάλῃ ἂν ὁ πρίγκηψ οὗτος εἶχε τὰ φυσικὰ καὶ ἠθικὰ δῶρα δι' ὧν ἔπρεπε νὰ εἶνε πεπροικισμένος ἵνα ἀναπτύξῃ τὴν νοερὰν καὶ ψυχικὴν ζωὴν τῶν τέκνων ἐκείνων τῆς φύσεως· — ἀνάγκην εἶχεν ἡ Ἑλλὰς ἡγεμόνος μὲ ὑγείαν τοσοῦτον ἰσχυρὰν καὶ τοσοῦτον πρὸς πάσας τὰς ἀνάγκας εὐάρμοστον, μὲ σωματικὰς δυνάμεις τοσοῦτον δυσκαταγωνίστους ὥστε νὰ δύναται νὰ ἀμιλλᾶται πρὸς τὸν λαὸν ἐκεῖνον, τὸν περιπεσόντα εἰς φοβερὰν δυστυχίαν, παλαίων κατὰ τοῦ βάρους τῶν ὑλικῶν στερήσεων καὶ τῶν δεινῶν ἅτινα τὸν κατέθλιβον. ἀνάγκην εἶχεν ἀνδρὸς νεωτάτου, δυναμένου ν' ἀφομοιωθῇ ἐντελῶς πρὸ τὸ εἶδος ἐκεῖνο τῆς ζωῆς τῶν ἡμιαγρίων ἐκείνων ἀνδρῶν, νὰ μετάσχῃ τῆς ἐνεργείας των, νὰ ἀσπασθῇ τὴν θρησκείαν των καὶ νὰ ἐννοήσῃ τὰς ἰδέας αὐτῶν, ἀνάγκην εἶχεν ἀνδρὸς μεγάλης αὐταπαρνησίας, ὅστις παραιτούμενος πᾶσαν τὴν ματαίαν πομπὴν τοῦ θρόνου καὶ βασιλείας μὲ αὐλὰς καὶ αἰθούσας, ἠδύνατο προθύμως νὰ δώσῃ, διαγων βίον ἀπέριττον εἰς τὸν δυστυχῆ αὐτὸν λαὸν τὸ παράδειγμα τῆς ἐγκαρτερήσεως, τῆς φιλεργίας καὶ τοῦ ἁπλοῦ βίου. Εἶχεν ἀνάγκην ἡ Ἑλλὰς βασιλέως μὲ μεγαλεῖον ψυχῆς σπάνιον, ὅστις προπαρασκευασμένος εἰς πᾶσαν ἀποτυχίαν, εἰς πᾶσαν συκοφαντίαν, εἰς πᾶσαν ἀγνωμοσύνην, ἠδύνατο τὰ πάντα νὰ καταφρονήσῃ, νὰ μὴ ἀποθαρρυνθῇ ὑπ' οὐδενὸς πράγματος καὶ νὰ ἀποκρίνηται πάντοτε διὰ νέας θυσίας εἰς πᾶσαν πικρὰν πεῖραν καὶ εἰς πᾶσαν σκληρὰν διάψευσιν. Καίτοι ἀποδίδοντες πᾶσαν τιμὴν εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦ πρίγκηπος Λεοπόλδου δὲν φρονοῦμεν ὅμως ὅτι ἦτο ἄνθρωπος οὕτω πεφυκώς· ἐὰν ἦτο, οὐδὲν ἠδύνατο νὰ κλονήσῃ τὴν πρώτην αὐτοῦ ἀπόφασιν, αἱ δὲ δυσχέρειαι αἱ ἐνυπάρχουσαι εἰς τὸ μέγα ἐκεῖνο ἔργον, τὸ νὰ γείνῃ δηλ. ὁ θεμελιωτὴς νέου κράτους, ὁ νομοθέτης τοῦ νέου ἐκείνου λαοῦ θὰ ἐκέντριζεν αὐτὸν μᾶλλον εἰς τὸ ἔργον ἀντὶ νὰ τὸν τρομάξῃ.....»

Ὀρθὰ δοξάζει ὁ συγγραφεύς. Τοιοῦτος ὄντως ἔπρεπε τῇ Ἑλλάδι βασιλεύς, βασιλεὺς ζῶν τὴν ζωὴν τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ, ἄνευ ἐθιμοτυπίας εὐρωπαϊκῆς, εἰσάγων εἰς τὴν νέαν αὐτοῦ πατρίδα τὰ καλὰ μόνον τοῦ φραγκικοῦ πολιτισμοῦ, ἀφομοιούμενος πρὸς τὸν ἐθνικὸν χαρακτῆρα, γινώσκων τὰς ἐθνικὰς παραδόσεις, καὶ τὰς ἐθνικὰς ἰδέας καὶ ἐννοῶν τὰς πρὸς τὸ ἔθνος ὑποχρεώσεις αὐτοῦ καὶ τὸν προορισμὸν τῆς Ἑλλάδος. Δὲν ὁμοφρονοῦμεν ὅμως τῷ συγγραφεῖ λέγοντι ὅτι ὁ Λεοπόλδος ἐστερεῖτο τῶν ἀπαραιτήτων εἰς τοιοῦτον ἡγεμόνα προσόντων· ἀνὴρ γενναῖος καὶ μεγαλόφρων τὸν χαρακτῆρα, εὐγενὴς τὴν φιλοδοξίαν, ῥομαντικὸς τὰς ἰδέας καὶ τὴν φαντασίαν καὶ αἰσθανόμενος θέλγητρον εἰς πᾶν τὸ ἀσύνηθες καὶ ἔκτακτον, ἦτο βεβαίως μᾶλλον παντὸς ἄλλου προωρισμένος διὰ τὸ *ἀκάνθινον* στέμμα ὡς ὀνομάζει τὸ ἑλληνικὸν στέμμα ὁ γερμανὸς ἱστορικός· ἀλλὰ μεθ' ὅλον τὸν γενναῖον αὐτοῦ χαρακτῆρα δὲν ἠδύνατο νὰ παραδεχθῇ τὴν εὐθύνην μεγάλης πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἀδικίας, ἥτις ἔμελλε πάντοτε νὰ ἐπιρρίπτηται αὐτῷ, τὴν εὐθύνην τῆς διχοτομήσεως δούλων καὶ συναγωνιστῶν λαῶν καὶ αὐθαιρέτου ὑποδουλώσεως ἑλληνικῶν ἐπαρχιῶν ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγόν.

Εὐτυχεῖς οἱ λαοί, ὧν οἱ ἡγεμόνες συναισθάνονται τὸ βάρος τῆς εὐθύνης οὐ μόνον ἀπέναντι τοῦ ἔθνους, ἀλλ' ἀπέναντι καὶ τῆς ἱστορίας.

Χαριλαος Μελετοπουλος

ΔΙΣΤΙΧΑ

5

Τὰ μάτια σου εἶνε θάλασσαις κι' ἀγέρας δὲν ταις πιάνει·
Χαρὰ 'ς τὸν ναύτη ποῦ θαύρῃ 'ς τὰ μάτια σου λιμάνι!

6

Ὅσοι σὲ ἰδοῦν κι' ὅσοι μὲ ἰδοῦν ὅλοι μὲ μιᾶς θὰ 'ποῦνε:
— Νὰ ἕνας νιὸς ὁπ' ἀγαπᾷ καὶ δὲν τον ἀγαποῦνε.

7

Κι' ἂν ἦσαι μικροκάμωτη τί σοῦφταιξεν ἡ τύχη;
Μόνον τὸ πρόστυχο πανὶ μετριέται μὲ τὴν πῆχυ.

8

Σφαλίσανε τὰ μάτια σου κ' ἐμένα δὲν θυμοῦνται.
Ὅλα τ' ἀστέρια ξαγρυπνοῦν καὶ μόν' αὐτὰ κοιμοῦνται.

9

Ῥοδοντυμένη ἀγάπη μου, τ' ἀηδόνια ἅμα σὲ ἰδοῦνε
Θαρροῦν πῶς ἦρθ' ἡ ἄνοιξι καὶ γλυκοκελαδοῦνε.

10

Βλέπεις ἐκεῖ τὸν πλάτανο τὸν ἀστραποκαμμένο;
Ἔτσ' εἶμ' ἐγὼ ποῦ σ' ἀγαπῶ κι' ἀγάπη δὲν προσμένω.

Γεωργιος Δροσινης

ΦΡΟΜΩΝ ΚΑΙ ΡΙΣΛΕΡ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΑΛΦΟΝΣΟΥ ΔΩΔΕ

Μετάφρασις Χ. Ἀννίνου.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Δυστυχῶς ἐπειδὴ τὸ ὄργανον ἦτο πολὺ τέλειον, ὅλοι οἱ ἦχοι ἐμεγεθύνοντο, συνεχέοντο, παρετείνοντο, ὁ δὲ κ. Γαρδινοὰ ὀσάκις προσήρμοζεν εἰς τὸ οὖς τὸν σωλῆνα ἤκουε μόνον τὸν συνεχῆ καὶ ἔρρυθμον κρότον ἑνὸς μεγάλου ὡρολογίου, τὰς κραυγὰς ψιττακοῦ προσδεδεμένου κάτω εἰς τὸ πέταυρόν του ἢ τὸν κακαβισμὸν ὄρνιθος ἀναζητούσης παραπεσόντα κόκκον. Αἱ φωναὶ ἔφθανον μέχρι τῆς οἰκίας του ὡς συγκεχυμένος βόμβος, ὡς ψίθυρος πλήθους, ἐξ οὗ ἀδύνατον εἶνε νὰ διακρίνῃ τις λέξιν. Εἶχον δαπανηθῇ ἐπὶ ματαίῳ τὰ ἔξοδα τῆς τοποθετήσεώς του, ἔκτοτε δὲ ἀπέκρυπτε τὸ θαυμάσιον ἀκουστικὸν ὄργανον εἰς μίαν πτυχὴν τοῦ παραπετάσματος τῆς κλίνης του.

Νύκτα τινὰ ὁ γέρων ὅστις μόλις εἶχεν ἀποκοιμηθῇ ἀφυπνίσθη αἴφνης ὑπὸ τοῦ τριγμοῦ θύρας. Τὸ τοιοῦτον ἦτο ἔκτακτον κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν, διότι ὅλοι οἱ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐκοιμῶντο. Δὲν ἠκούετο ἄλλο τι εἰμὴ ὁ κρότος τῶν βημάτων τῶν φυλάκων κυνῶν περιφερομένων ἐπὶ τοῦ κήπου ἢ σταματώντων ὑπὸ δένδρον τι ἔνθα ἐφώλευε γλαύξ. Ἡ εὐκαιρία ἦτο ἐξαίρετος ὅπως χρησιμοποιήσῃ τὸν ἀκουστικόν του σωλῆνα. Προσεγγίσας αὐτὸν εἰς τὸ οὖς ὁ κ. Γαρδινοὰ ἐβεβαιώθη ὅτι δὲν εἶχεν ἀπατηθῇ. Ὁ θόρυβος ἐξηκολούθει· ἠνεῴχθη μία θύρα, ἔπειτα ἄλλη μία. Ὁ μοχλὸς τῆς πρὸς τὴν κλίμακα πύλης ἐσύρθη. Ἀλλ' οὔτε ὁ Πύραμος, οὔτε ἡ Θέσβη, οὐδ' αὐτὸς ὁ Κίς, ὁ φοβερὸς τῆς Νέας Γῆς κύων ἐσάλευσαν. Ἠγέρθη ἠρέμα διὰ νὰ ἴδῃ τίνες ἦσαν αὐτοὶ οἱ ἀλλόκοτοι κλέπται, οἵτινες ἐξήρχοντο ἀντὶ νὰ εἰσέρχωνται, διὰ μέσου δὲ τῶν κιγκλιδωτῶν θυρίδων τοῦ δωματίου του εἶδε τὰ ἑξῆς:

Εἶδεν ἕνα ἄνδρα λεπτοφυᾶ, ὑψηλοῦ ἀναστήματος, ὁμοιάζοντα μὲ τὸν Γεώργιον, ἐπὶ τοῦ βραχίονος δὲ αὐτοῦ ἐρειδομένην γυναῖκα περικεκαλυμμένην διὰ πέπλου ἀπὸ τῆς κεφαλῆς. Ἐστάθησαν κατ' ἀρχὰς ἐπὶ τοῦ ἐδωλίου τοῦ κειμένου ὄπισθεν τοῦ θάμνου τῆς παυλονίας, ἧς οἱ κλῶνες ἦσαν ἀνθοσκεπεῖς.

Ἡ νὺξ ἦτο ἐξαίσιος, χιονώδης. Ἡ σελήνη ἔψαυε μὲ τὴν λάμψιν της τὰς κορυφὰς τῶν δένδρων. Αἱ ἀτραποὶ τοῦ κήπου, λευκαὶ ἐκ τῶν ἀκτίνων τῆς σελήνης, ὅπου περιεφέροντο οἱ οὐλότριχες μολοσσοὶ ἐλλοχῶντες τὰς περιϊπταμένας νυκτερίδας, τὰ βαθέα καὶ ἀκίνητα ὕδατα, πάντα ἀπήστραπτον λάμψιν γαλκναίαν, ὡσεὶ ἀνταν‌ακλωμένην εἰς ἀργυροῦν κάτοπτρον. Τῇδε κακεῖσε παρὰ τὰς πρασιὰς ἐσπινθηροβόλουν πυγολαμπίδες.

Ὑπὸ τὴν σκιὰν τῆς παυλονίας, ἀφανεῖς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ζόφου, ὃν καταλείπει εἰς τὰ πέριξ ἡ λίαν φωτεινὴ λάμψις τῆς σελήνης, οἱ δύο περιπατηταὶ ἔμειναν πρὸς στιγμὴν καθήμενοι σιωπηλοί. Αἴφνης ἐφάνησαν ἐν πλήρει φωτὶ καὶ τὸ ζεῦγος συνεσφιγμένον, μετ' ἐρωτικῆς χαυνότητος, βραδέως, διῆλθε διὰ τοῦ μεσαναβάθρου καὶ ἐγένετο ἄφαντον ἐντὸς τοῦ κήπου.

— Ἤμουν βέβαιος! εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ γηραιὸς Γαρδινοά, ὅστις τοὺς ἀνεγνώρισεν. Ἄλλως τε τίνα ἀνάγκην εἶχε νὰ τοὺς ἀναγνωρίσῃ; Ἡ ἀταραξία τῶν κυνῶν, ἡ θέα τῆς εἰς ὕπνον βεβυθισμένης οἰκίας, δὲν ἀπεκάλυπτον αὐτῷ σαφέστατα οἷον ἔγκλημα αὔθαδες, ἀτιμώρητον, ἄγνωστον, ἐτελεῖτο εἰς τὰς δενδροστοιχίας τοῦ κήπου του κατὰ πᾶσαν νύκτα; Ἐν τούτοις ὁ γέρων χωρικὸς σφόδρα ἐχάρη διὰ τὴν ἀνακάλυψίν του. Ἐπανῆλθεν ἄνευ φωτὸς εἰς τὸν κοιτῶνά του καὶ κατεκλίθη γελῶν κατὰ μόνας, εἰς τὸ μικρὸν δὲ δωμάτιον τὸ πλῆρες κυνηγετικῶν ὅπλων, ὁπόθεν παρεμόνευσεν αὐτοὺς νομίζων κατ' ἀρχὰς ὅτι ἐπρόκειτο περὶ κλεπτῶν, αἱ ἀκτῖνες τῆς σελήνης ἐφώτιζον μετ' οὐ πολὺ μόνον τὰ ἐπὶ τοῦ τοίχου ἐν σειρᾷ κρεμάμενα τουφέκια καὶ τὰ πάσης διαμέτρου φυσίγγια.

Εἶχον ἀνεύρῃ τὸν ἔρωτά των οἱ δύο ἐρασταὶ εἰς τὴν ἄκραν τῆς αὐτῆς ἀτραποῦ. Τὸ ἔτος ἐκεῖνο ὅπερ εἶχε διέλθῃ πλῆρες δισταγμῶν, ἀορίστων ἀγώνων, ἀντιστάσεων, ἐφαίνετο ὅτι ὑπῆρξε τρόπον τινὰ προπαρασκευὴ τῆς συναντήσεώς των. Πρέπει δὲ νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι εὐθὺς ἀφοῦ ὑπέπεσον εἰς τὸ σφάλμα ἐθαύμαζον καὶ ἠπόρουν διατί εἶχον βραδύνῃ ἐπὶ τοσοῦτον . . . . . Ὁ Γεώργιος Φρομὼν ἰδίως κατείχετο ὑπὸ πάθους ἐξάλλου Ἠπάτα τὴν σύζυγόν του, τὴν καλλιτέραν του φίλην· ἠπάτα τὸν Ῥίσλερ, τὸν συνέταιρόν του, τὸν καθημερινὸν αὐτοῦ πιστὸν σύντροφον.

Ἦτο δαψίλεια, διηνεκὴς ἀνανέωσις ἐλέγχων, ὁ ἔρως του ἐζωογονεῖτο ἔτι μᾶλλον ἐκ τοῦ μεγέθους τοῦ σφάλματος. Ἡ Σιδωνία κατέστη ὁ διαρκὴς λογισμός του, ἐνόησε δὲ ὅτι ἕως τότε δὲν εἶχεν αἰσθανθῇ τὴν ζωήν. Αὐτῆς ἀφ' ἑτέρου ὁ ἔρως ἦτο πλήρης ματαιοδοξίας καὶ ὀργῆς. Ὅ,τι ἰδίως τὴν ἔτερπεν ἦτο ἡ κατ' αὐτὴν ταπείνωσις τῆς Κλαίρης. Ἄ! ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ τῆς ἔλεγεν: «Ὁ σύζυγός σου μὲ ἀγαπᾷ! . . σὲ προδίδει ἀγαπῶν ἐμέ!..» πόσον μεγαλειτέρα θὰ ἦτο ἡ ἡδονή της! Ὁ Ῥίσλερ, κατ' αὐτήν, ἤξιζε νὰ παθῇ ὅ,τι ἔπαθεν. Κατὰ τὴν χυδαίαν φρασεολογίαν τῶν ἐργαστηρίων, μὲ τὴν ὁποίαν ἐσκέπτετο ἀκόμη ἂν δὲν τὴν ἐλάλει πλέον, ὁ ταλαίπωρος σύζυγός της ἦτο ἕνας «γέρος» τὸν

ὁποῖον ἐπῆρε διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν εὐημέρίαν. Καὶ ὁ «γέρος» εἶνε προωρισμένος ν' ἀπατᾶται!

Τὴν ἡμέραν τὸ Σαβινὸ ἀνῆκεν εἰς τὴν Κλαίρην, εἰς τὸ παιδίον, ὅπερ ἠὔξανεν ἤδη, ἔτρεχεν ἐγέλα βλέπων τὰ πτηνὰ καὶ τὰ νέφη. Ἡ μήτηρ καὶ τὸ παιδίον εἶχον ὑπὲρ αὐτῶν τὸ φῶς, τὰς ἡλιοφωτίστους δενδροστοιχίας. Ἀλλ' αἱ κυαναῖ νύκτες ἀνῆκον εἰς τὴν μοιχείαν, εἰς τὸ ἔγκλημα τὸ ἐλευθέρως ἐγκατεστημένον, τὸ λαλοῦν ταπεινοφώνως, τὸ βαδίζον ἀθορύβως ὑπὸ τὰ κλειστὰ παράθυρα, ἀπέναντι τοῦ ὁποίου ἡ ὑπνώττουσα οἰκία καθίστατο βωβή, τυφλή, ἀνεύρισκε τὴν λιθίνην αὐτῆς ἀπάθειαν, ὡς νὰ ἠσχύνετο νὰ βλέπῃ καὶ ν' ἀκούῃ.

Ε'.

Ὁ Σιγισμόνδος Πλανὴς τρέμει διὰ τὸ ταμεῖον.

— Ἄμαξαν, φίλτατε Γεώργιε;... Ἄμαξαν δι' ἐμέ;.. καὶ τί νὰ τὴν κάμω;

— Σὲ διαβεβαιῶ, φίλτατέ μου Ρίσλερ, ὅτι σοῦ εἶνε ἀπαραίτητος. Καθ' ἑκάστην αἱ σχέσεις μας, αἱ ὑποθέσεις μας ἐπεκτείνονται· τὸ ὄχημα δὲν μας ἀρκεῖ. Ἄλλως τε δὲν εἶνε πρέπον νὰ φαίνεται ὁ εἷς ἐκ τῶν συνεταίρων πάντοτε ἐφ' ἁμάξης καὶ ὁ ἄλλος πεζός. Πίστευσέ με, εἶνε δαπάνη ἀναγκαία, ἥτις θὰ καταλογισθῇ, ἐννοεῖται, εἰς τὰ γενικὰ ἔξοδα τοῦ καταστήματος. Ἔλα, μὴ ἀντιτείνῃς πλέον!

Ἐδέησε νὰ καθυποταχθῇ.

Ἐφαίνετο εἰς τὸν Ρίσλερ ὅτι διέπραττε κλοπὴν ἀποδεχόμενος τὴν δι' αὐτὸν ἀνήκουσταν πολυτέλειαν τῆς ἁμάξης· ἐν τούτοις ἀπέναντι τῆς ἐπιμονῆς τοῦ Γεωργίου ἐνέδωκεν ἐπὶ τέλους, λέγων κατ' ἰδίαν:

— Θὰ χαρῇ πολὺ ἡ Σιδωνία!

Ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ οὐδόλως ὑπώπτευεν ὅτι αὐτὴ ἡ ἰδία εἶχεν ἐκλέξῃ εἰς τὸ ἁμαξοπηγεῖον Βίνδερ τὸ ὄχημα, ὅπερ ὁ Γεώργιος Φρομὼν ἤθελε νὰ τοῦ προσφέρῃ καὶ τὸ ὁποῖον κατελόγιζε δῆθεν εἰς τὰ γενικὰ ἔξοδα τοῦ καταστήματος ὅπως μὴ πτοηθῇ ὁ σύζυγος.

Ὁ καλοκάγαθος Ρίσλερ ἦτο προωρισμένος ν' ἀπατᾶται δι' ὅλης αὐτοῦ τῆς ζωῆς. Εἰς τὴν ἐμφυτον αὐτοῦ ἐντιμότητα, εἰς τὴν πεποίθησίν του πρὸς τοὺς ἀνθρώπους καὶ πρὸς τὰ πράγματα, τουθ' ὅπερ ἀπετέλει τὴν βάσιν τοῦ εἰλικρινοῦς χαρακτῆρός του, προσετίθεντο ἀπό τινος ἤδη χρόνου καὶ αἱ ἀνησυχίαι ἃς παρεῖχον αὐτῷ ἡ ἀσχολία περὶ τὴν ἐφεύρεσιν τῆς ἐκτυπωτικῆς ἐκείνης «μηχανῆς Ρίσλερ» ἥτις ἔμελλε νὰ ἐπενέγκῃ ἀναστάτωσιν εἰς τὴν βιομηχανίαν τοῦ χρωματιστοῦ χάρτου, ἀντιπροσωπεύουσα κατ' αὐτὸν τὰ κεφάλαια, ἅτινα ὤφειλε καὶ αὐτὸς νὰ καταβάλῃ εἰς τὸν συνεταιρισμόν. Ἐξερχόμενος ἐκ τοῦ μικροῦ ἐργαστηρίου του καὶ καταλείπων τὰς ἰχνογραφίας του εἶχε τὸ περιφρονοῦν ἦθος τῶν πολυασχόλων ἀνδρῶν. Διὸ μετ' ἄκρας εὐχαριστήσεως ἀνεύρισκεν εἰσερχόμενος γαλήνιον τὸν οἰκόν του καὶ τὴν σύζυγόν του εὐδιάθετον, πάντοτε κεκαλλωπισμένην καὶ φιλομειδῆ. Μὴ δυνάμενος νὰ ἐξηγήσῃ τὴν μεταλλαγήν, παρετήρει ἐν τούτοις ὅτι ἀπό τινος χρόνου ἡ «μικρούλα» του ἐφέρετο διαφορετικὰ πρὸς αὐτόν. Ἤδη ἐπέτρεπεν αὐτῷ ν' ἀναλάβῃ τινὰς τῶν παλαιῶν του ἕξεων, τὴν καπνοσύριγγα μετὰ τὸ πρόγευμα, ὀλίγον ὕπνον μετὰ τὸ γεῦμα, τὰς συνεντεύξεις του εἰς τὸ ζυθοπωλεῖον μετὰ τοῦ κ. Σέβη καὶ τοῦ Δελομπέλ. Καὶ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς οἰκίας εἶχε μεταρρυθμισθῇ καὶ ἐξωραϊσθῇ. Ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἡ πολυτέλεια ἀντικαθίστα τὴν πρώην ἄνετον μετριότητα. Ἀπὸ τῶν εὐκόλων αὐτῆς ἐφευρέσεων τῶν ἀνθοφόρων κανίστρων ἐντὸς τῆς πορφυροβαφοῦς αἰθούσης της ἡ Σιδωνία βαθμηδὸν ἔφθασεν εἰς τὰς ἄκρας ἀπαιτήσεις τοῦ συρμοῦ, εἰς τὴν μανίαν τῶν ἀρχαίων ἐπίπλων καὶ τῶν σπανίων φαϊεντιανῶν σκευῶν. Ὁ θάλαμός της ἦτο ἐπεστρωμένος διὰ μεταξίνου ὑφάσματος ἀνοικτοῦ κυανοῦ χρώματος καὶ γναφαλωτὸς ὡς θήκη τιμαλφῶν κοσμημάτων. Κλειδοκύμβαλον μὲ οὐρὰν ἔκειτο νῦν εἰς τὴν θέσιν τοῦ πρώτου ἐν τῇ αἰθούσῃ, ἔργον περιωνύμου κατασκευαστοῦ, οὐχὶ δὲ δὶς τῆς ἑβδομάδος ὡς ἄλλοτε, ἀλλὰ καθ' ἑκάστην ἐνεφανίζετο ἡ διδάσκαλος τῆς φωνητικῆς μουσικῆς κυρία Δόβσων κρατοῦσα εἰς τὴν χεῖρα κύλινδρον μουσικῆς.

Ἦτο περίεργος τύπος ἡ νέα αὐτὴ γυνή, ἀμερικανὴ τὴν καταγωγήν, ἧς ἡ κόμη ἔχουσα τὸ ὀξυνὸν χρῶμα τοῦ λεμονίου διεχωρίζετο ἐπὶ τοῦ προεξέχοντος μετώπου της, κάτωθεν τοῦ ὁποίου ἤστραπτον ὀφθαλμοὶ ὡσεὶ ἐκ μετάλλου κυανισθέντος. Ἐπειδὴ ὁ σύζυγός της τὴν ἠμπόδιζε ν' ἀκολουθήσῃ τὸ θεατρικὸν στάδιον, παρέδιδε μαθήματα καὶ ἔψαλλεν εἰς τὰς αἰθούσας, τῆς μεσαίας τάξεως. Ζῶσα διηνεκῶς εἰς τὸν ἐπίπλαστον ἐκεῖνον κόσμον τῶν μελῳδιῶν δι' ἄσμα καὶ κλειδοκύμβαλον εἶχεν ἀποκτήσῃ ἕνεκα τούτου εἴδός τι παραφόρου αἰσθηματικότητος. Ἦτο ἡ ἐνσάρκωσις τοῦ αἰσθηματικοῦ ἄσματος. Εἰς τὸ στόμα της αἱ λέξεις «ἔρως, παθος» ἐφαίνοντο ἔχουσαι ὀγδοήκοντα συλλαβάς, μὲ τοιαύτην ἔκφρασιν τὰς ἔλεγεν. Ὤ, ἡ ἔκφρασις! Αὐτὸ ἡ μίστρες Δόβσων ἐτίθει ὑπὲρ παν ἄλλο, εἰς μάτην δὲ προσεπάθει νὰ τὸ μεταδώσῃ εἰς τὴν μαθήτριάν της.

Μοῦπανε πῶς 'πανδρεύεσαι
Καὶ στέκω νὰ πεθάνω....

— Πεθάνω ω ω ω!! ἔλεγε διακόπτουσα ἡ ἐκφραστικὴ κυρία Δόβσων λιποψυχοῦσα ἐπὶ τοῦ

ἐβενίνου κλειδοκυμβάλου, καὶ ἔθνησκε σχεδὸν τῷ ὄντι ὑψοῦσα πρὸς τὴν ὀροφὴν τὰ γαλανὰ ὄμματά της καὶ ἀνατρέπουσα παραφόρως τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ὀπίσω. Ἡ Σιδωνία δὲν κατώρθωνε νὰ τὴν ἀφυπνισθῇ. Οἱ πονηροὶ ὀφθαλμοί της, τὸ ἐξογκούμενον ἐκ τοῦ σφρίγους χεῖλός της δὲν ἦσαν κατάλληλα διὰ τὰς τοιαύτας αἰσθηματικότητας αἰολικῆς κιθάρας. Οἱ ἐπῳδοὶ τοῦ Ὀφφεμπαχ ἢ τοῦ Ἐρβέ, πλήρεις τόνων ἀπροόπτων, ἐν οἷς τὴν φωνὴν ὑποβοηθεῖ μία κίνησις τῆς κεφαλῆς ἢ μία κίνησις τῆς ὀσφύος θὰ ἠρμόζεν εἰς αὐτὴν κάλλιον. Ἀλλὰ δὲν ἐτόλμα νὰ τὸ ὁμολογήσῃ εἰς τὴν περιπαθῆ διδάσκαλόν της. Ἡ φωνή της δέ, μολονότι πολλὴν εἶχε κάμῃ κατάχρησιν αὐτῆς εἰς τὸ ἐργαστήριον τῆς δεσποινίδος Λὲ Μίρ, ἦτο ἀκόμη νεαρὰ καὶ ἀρκετὰ εὐχάριστος.

Στερουμένη πολλῶν σχέσεων ἀπέκτησε βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον φίλην τὴν διδάσκαλόν της εἰς τὴν φωνητικὴν μουσικήν. Τὴν ἐκράτει εἰς τὸ πρόγευμα, τὴν παρελάμβανε μαζί της εἰς τὰς ἐκδρομάς της διὰ τοῦ νέου ὀχήματος, τὴν ἠνάγκαζε νὰ παρευρίσκηται εἰς τὰς ἀγοράς της, εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν εἰδῶν τοῦ ἱματισμοῦ καὶ τῶν κοσμημάτων. Τὸ αἰσθηματικὸν καὶ συμπαθὲς ἦθος τῆς κυρίας Δόβσων προὐκάλει τὰς ἐκμυστηρεύσεις. Τ' ἀδιάκοπα αὐτῆς παραπονα ἐφαίνοντο οἱονεὶ θέλοντα νὰ προσελκύσωσιν ἕτερα. Ἡ Σιδωνία ὡμίλησε πρὸς αὐτὴν περὶ τοῦ Γεωργίου, περὶ τοῦ ἔρωτός των, ἐλαφρύνουσα τὸ παραπτωμά της διὰ τῆς δῆθεν σκληρότητος τῶν γονέων της, οἵτινες τὴν ὑπάνδρευσαν διὰ τῆς βίας μὲ ἄνδρα πλούσιον, ἀλλὰ πολὺ πρεσβύτερον αὐτῆς. Ἡ κυρία Δόβσων ἐφάνη ἐν τῷ ἅμα εὐδιάθετος νὰ τοὺς συνδράμῃ, ὄχι διότι ἦτο φιλοχρήματος ἡ μικρὰ ἐκείνη γυνή, ἀλλὰ διότι κατείχετο ὑπὸ τοῦ πάθους τῆς περιπαθείας, ὑπὸ τῆς ὀρέξεως τῶν ῥομαντικῶν περιπετειῶν. Δυστυχὴς ἐν τῷ οἰκογενειακῷ βίῳ, σύζυγον ἔχουσα ἕνα ὀδοντοϊατρὸν ὅστις τὴν ἔδερε, ἐθεώρει πάντας τοὺς συζύγους ὡς τέρατα, καὶ ὁ ταλαίπωρος Ρίσλερ ἰδίως ἐνεποίει αὐτῇ τὴν ἐντύπωσιν φοβεροῦ τυράννου, ὃν ἡ σύζυγός του εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ μισῇ καὶ ν' ἀπατᾷ.

Ἡ γυνὴ αὕτη ὑπῆρξε σύντροφος δραστηρία καὶ εἰς ἄκρον χρήσιμος. Δὶς ἢ τρὶς καθ' ἑβδομάδα ἔφερε τὸ εἰσιτήριον θεωρείου εἰς τὸ θέατρον τοῦ Μελοδράματος, ἢ εἰς τὸ τῶν Ἰταλῶν, εἴτε εἴς τι τῶν μικρῶν ἐκείνων ἀλλ' ἐπιτυχῶς λειτουργούντων θεάτρων, εἰς ἃ καὶ ἐπὶ μίαν περίοδον συρρέουσιν ὅλοι οἱ Παρίσιοι. Κατὰ τὴν ἰδέαν τοῦ Ρίσλερ τὰ εἰσιτήρια ταῦτα προήρχοντο ἐκ τῆς κυρίας Δόβσων, ἥτις εἶχεν ὅσα ἤθελεν εἰς τὰ ὠδικὰ θέατρα. Ὁ ἀτυχὴς οὐδαμῶς ὑπώπτευεν ὅτι τὸ ἐλάχιστον θεωρεῖον κατὰ τὴν πρώτην παράστασιν ἔργου τινὸς τοῦ συρμοῦ εἶχε στοιχίσῃ ἀπὸ δέκα μέχρι δεκαπέντε λουδοβικείων εἰς τὸν συνέταιρόν του. Ἦτο τῇ ἀληθείᾳ πρᾶγμα εὐκολώτατον τὸ ἐξαπατᾶν σύζυγον οἷος αὐτός. Ἡ ἀνεξάντλητος εὐπιστία του παρεδέχετο ἡσύχως ὅλα τὰ ψεύδη· ἄλλως τε ἦτο ὅλως διόλου ἄπειρος τοῦ ἐπιπλάστου κόσμου εἰς ὃν ἡ σύζυγός του ἤρχιζεν ἤδη νὰ γίνηται γνωστή. Οὐδέποτε τὴν συνώδευεν.

Κατὰ τὰς ὀλίγας φορὰς, καθ' ἃς μικρὸν μετὰ τὸν γάμον του συνώδευσεν αὐτὴν εἰς τὸ θέατρον, εἶχεν ἀποκοιμηθῇ ἐπαισχύντως, ἀρκετὰ ἀπλοϊκὸς ὢν ὥστε νὰ ἀδιαφορῇ περὶ τοῦ κοινοῦ, ἀρκετὰ δὲ βραδύνους ἀφ' ἑτέρου ὥστε νὰ μὴ ἐνδιαφέρηται περὶ τοῦ θεάματος. Διὰ τοῦτο λίαν ἠὐγνωμόνει πρὸς τὴν κυρίαν Δόβσων, ἥτις ἀνεπλήρου αὐτὸν παρὰ τῇ Σιδωνίᾳ. Ἔπραττε τοῦτο τόσον καλοκαγάθως!

Τὴν ἑσπέραν ὅτε ἡ σύζυγός του ἀπήρχετο πάντοτε πολυτελῶς ἐνδεδυμένη, τὴν παρετήρει μετὰ θαυμασμοῦ χωρὶς νὰ ὑποπτεύῃ κἂν πόσον ἐστοίχιζον αἱ ἐνδυμασίαι ἐκεῖναι καὶ πρὸ πάντων τίς τὰς ἐπλήρωνεν, ἀπηλλαγμένος δὲ πάσης ὑπονοίας τὴν ἀνέμενε καθήμενος παρὰ τὴν ἑστίαν ἰχνογραφῶν καὶ λέγων μετ' εὐχαριστήσεως: «Πόσον θὰ διασκεδάζῃ!»

Εἰς τὸ ἀνώτερον πάτωμα, ἐν τῇ οἰκογενείᾳ Φρομὼν ἡ αὐτὴ διεξήγετο κωμῳδία ἀλλὰ μὲ τοὺς ὅρους ἀνεστραμμένους. Ἐνταῦθα ἡ παραμένουσα ἐν τῇ οἰκίᾳ ἦτο ἡ σύζυγος. Κατὰ πᾶσαν ἑσπέραν, ἡμίσειαν ὥραν μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς Σιδωνίας, ὁ πυλὼν ἠνοίγετο πάλιν ὅπως διέλθῃ τὸ ὄχημα τῶν Φρομών, μεταφέρον τὸν κύριον εἰς τὴν λέσχην. Τί τὰ θέλετε! αὐταὶ εἶνε αἱ ἀπαιτήσεις τοῦ ἐμπορίου. Εἰς τὴν λέσχην, πέριξ τῆς τραπέζης τοῦ παιγνιδίου συνομολογοῦνται καὶ διεξάγονται αἱ σπουδαιότατα τῶν ὑποθέσεων, πρέπει δέ τις νὰ μεταβαίνῃ ἐκεῖ ἐκ φόβου μήπως ζημιώσῃ τὸν ἐμπορικόν του οἶκον.

Ἡ Κλαίρη ἐπίστευεν ἀφελῶς πάντα ταῦτα. Ἀμέσως μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ συζύγου της κατελαμβάνετο πρὸς στιγμὴν ὑπὸ μελαγχολίας Ἐπεθύμει κάλλιον νὰ ἔμενε πλησίον της, ἢ νὰ ἐξήρχετο καὶ αὐτὴ ἐρειδομένη εἰς τὸν βραχίονα του, ὅπως διασκεδάσωσιν ὁμοῦ. Ἀλλ' ἡ θέα τοῦ παιδίου μινυρομένου πρὸ τοῦ φωτὸς τῆς ἑστίας καὶ σείοντος τοὺς μικροὺς ῥοδίνους ποδίσκους του ὅτε τὸ ἐξέδυον, ταχέως κατεπράυνε τὴν μητέρα. Ἄλλως τε ἡ βαρυσήμαντος ἐκείνη λέξις «αἱ ὑποθέσεις» αἵτινες εἶνε ὁ οἱονεὶ ἀπόκρυφος πολιτικὸς λόγος τῶν ἐμπόρων, συνέτεινεν ἐν πάσῃ περιπτώσει νὰ τὴν καθησυχάζῃ.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΑΙ ΠΑΛΑΙΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ
ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ἐκ τῆς νέας διαθέσεως τῆς ζωφόρου ἀποδείκνυται καὶ ἡ ἐποχὴ περίπου τῆς ἱδρύσεως τοῦ ἐκκλησιδίου· ὅτι δῆλα δή, ἐκτίσθη μετὰ τὸν Ϛ' αἰῶνα, ὅτε τὸ νέον ἔτος ἐωρτάζετο τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν, καὶ πρὸ τοῦ ΙΑ' αἰῶνος, ὅτε εἰςήχθη ἐκ Ῥώμης ἡ συνήθεια νὰ ἑορτάζηται μετὰ τὸ χειμερινὸν ἡλιοστάσιον, πρώτην ἡμέραν τοῦ μηνὸς ἰανουαρίου. Ἀκρίτως ἄρα ἰσχυρίσθησάν τινες ὅτι τὸ κτίσμα εἶνε μεταγενέστερον, καὶ ὅτι ἀνηγέρθη δῆθεν ἐπὶ φραγκοκρατίας.

Ἡ ἀψὶς τοῦ ἐκκλησιδίου πρὸς ἀνατολάς, ἔξωθεν τρίπλευρος ἔσωθεν δὲ ἡμικύκλιος. περικοσμεῖται μετὰ ἐξαιρέτου φιλοκαλίας καὶ χάριτος, καὶ δέχεται τὸ φῶς παρὰ μιᾶς καὶ μόνης θυρίδος, ἣν διχοτομεῖ κατὰ μῆκος κομψός, λεπτοκάλαμος κιονίσκος. Αἱ παραπλεύρως τοῦ ἁγίου βήματος ἐντὸς τοῦ παχέος τοίχου ἐναρμοσθεῖσαι κόγχαι τῶν παστοφορείων, ἤ τοι ἡ πρόθεσις καὶ τὸ διακονικόν, δέχονται τὸ φῶς διὰ στενῶν καὶ ἐπιμήκων ἀναφωτίδων· πᾶσαι δὲ αἱμεγάλαι θυρίδες τῶν τεσσάρων τοῦ ναϊδίου πλευρῶν, καθὼς καὶ αἱ ἄνωθεν, ἐπὶ τοῦ στηρίζοντος τὸν τροῦλλον τυμπάνου, κλείονται διὰ λεπτοτάτων πλακῶν μαρμάρου φαεινοῦ, φερουσῶν ἀπὸ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω σειρὰν κυκλοτερῶν ὀπῶν ὅθεν διαγελᾷ τῆς ἡμέρας τὸ φῶς δι' αὐτῶν.

Ὁ τροῦλλος μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτὸν ὀκταγώνου τυμπάνου καὶ τὸ τετρακάμαρον ἐστηρίζοντο ἄλλοτε ἐπὶ τεσσάρων μεγαλοπρεπῶν ἐκ λευκοῦ μαρμάρου ὀρθοστατῶν βυζαντιακοῦ ῥυθμοῦ. Οὗτοι ἀντικατεστάθησαν ἐν ἔτει 1833 διὰ λιθοδμήτων τετραδήσιων πινσῶν, ἴσως διὰ παρατηρηθεῖσαν βλάβην καὶ περισσοτέραν τοῦ τρούλλου ἀσφάλειαν.

Ὁ ἐσωτερικὴ ἐπιφάνεια τῶν τοίχων τοῦ ναϊδίου καὶ τοῦ νάρθηκος ἦτο κατηγλαϊσμένη δι' ἁγιογραφιῶν παριστανουσῶν ἱερὰ πρόςωπα καὶ ἱστορήματα τῆς παλαιᾶς καὶ νέας διαθήκης. Τὴν ἐπισημοτέραν θέσιν κατεῖχεν ἡ ἐντὸς τοῦ κοίλου τῆς κόγχης μεγαλοπρεπῶς ὑψουμένη Θεομήτωρ ἡ Γοργοεπήκοος, ἔχουσα ἀνατεταμένας τὰς χεῖρας καὶ ἔμπροσθεν αὐτῆς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κόλπου τὸ παιδίον τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν εὐλογοῦντα. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἔνδοθεν τοιχογραφιῶν ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ ἦτο πολλοῦ λόγου ἀξία διὰ τὴν ἀρχαικὴν ἀγνότητα τῆς διαγραφῆς καὶ τὸ ὕψος τῆς ἐπινοήσεως. Ἡ γραφὴ ἐσώζετο ἔτι μέχρι τῆς ἐν ἔτει 1863 ἀνακαινίσεως τοῦ εὐκτηρίου, ἀλλ' ἀτυχῶς φθαρεῖσα ἐν καιρῷ τῶν ἐπισκευῶν, ἐπὶ τέλους ἐπεκαλύφθη δι' ἀσβεστοκονίας.

Καὶ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν τῆς οἰκοδομῆς πλευρῶν ὁ ἀρχιτεκτονήσας χριστιανὸς καλλιτέχνης διέθεσεν ἐπιτηδείως εἰς τὰ κάτω μέρη, ὑπὸ τὰς ἀναγλύφους παραστάσεις, πλατεῖαν ζώνην παρασκευασθεῖσαν διὰ κονιάματος πρὸς τοιχογραφίαν. Ἐπὶ τῆς πρὸς μεσημβρίαν πλευρᾶς ἐσώζοντο, μέχρι τοῦ ἔτους 1852, λείψανα τοιαύτης γραφῆς παριστάνοντα, μεταξὺ ἄλλων προςώπων, τὸν ἅγιον Γεώργιον ἔφιππον, κτείνοντα δράκοντα.

Μεσοῦντος ΙΖ' αἰῶνος, τὸ ἐκκλησίδιον τῆς Παναγίας Γοργοεπηκόου ἤ τις καὶ Γοργοεπακούουσα ἐκαλεῖτο τότε, περιεκλείετο ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ παρακειμένου μετοχίου τῆς ἐπὶ τὸν Ὑμηττὸν μονῆς τῆς Καισαριανῆς, τοῦ τιμωμένου ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Νικολάου, ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ ὁποίου ὑψοῦται νῦν ἡ μεγάλη μητροπολιτικὴ ἐκκλησία τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Οἱ τότε μητροπολῖται Ἀθηνῶν, κεκτημένοι παρὰ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως, ὡς ἐπίδομα, τήν τε ἐπὶ τοῦ Ὑμηττοῦ μονὴν τὴν Καισριανὴν καὶ τὰ ἐν τῇ πόλει ἐξαρτήματα αὐτῆς, εἶχον καὶ πρὶν ἐνίοτε τὰς διατριβὰς ἐν τῷ μετοχίῳ τοῦ ἁγίου Νικολάου, ἀλλ' ὁριστικῶς εἰςῳκίσθησαν ἐκεῖ ἀρχομένου ΙΗ' αἰῶνος· τότε οἰκειοποιηθέντες τὸ ναΐδιον τῆς Παναγίας Γοργοεπηκόου ὡς ἰδίου αὐτῶν εὐκτηρίου, ἀνήγειραν ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ μετοχίου τὸ ἀρχιεπισκοπικὸν αὐτῶν οἴκημα ἤ τοι τὴν λεγομένην παλαιὰν μητρόπολιν, καὶ διῃτῶντο ἐκεῖ μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως κατὰ τῶν Τούρκων, ἀρχιερατεύοντος Ἀθηνῶν Διονυσίου Β' (1820-1823), τελευταίου οἰκήτορος τῆς παλαιᾶς μητροπόλεως (1). Ἔκτοτε καὶ τὸ μετόχιον τῆς μονῆς Καισριανῆς, ὁ ἅγιος Νικόλαος ἠρημώθη καὶ ἠφανίσθη, καὶ ὁ μητροπολιτικὸς οἶκος κατέπεσε· μόνον τὸ εὐκτήριον τῆς Παναγίας Γοργοεπηκόου ἐσώθη, ἵνα μετασχηματισθῇ, ἐν ἔτει 1841, εἰς ἀποθήκην βιβλίων, προοιμιάζουσαν τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν βιβλιοθήκην. Ἐν ἔτει 1863, τὸ ἐκκλησίδιον ἀνακαινισθὲν μετά τινος φιλοκαλίας ἐτιμήθη ἐπ' ὀνόματι τοῦ Σωτῆρος, ἀλλὰ μετά τινα χρόνον μετωνομάσθη τοῦ ἁγίου *Ἐλευθερίου*, εἰς ἀνάμνησιν ἴσως τοῦ προϋπάρξαντος ἐκεῖ ναοῦ τῆς *Εἰλειθυίας*, ἥτις καλουμένη καὶ *Ἐλευθὼ* καὶ *Ἐλευθεροῦσα*, προίστατο τῶν τοκετῶν ὅπως παρ' ἡμῖν ὁ ἅγιος Ἐλευθέριος.

(1) Μητρόπολις καλεῖται ὁ μητροπολιτικὸς οἶκος καὶ τὸ ἀρχιεπισκοπεῖον (Maison de l' archevêque, Archevêché) οὐχὶ δὲ ὁ μητροπολιτικὸς ναός, ὁ λεγόμενος καθεδρικὸς καὶ Καθολικὸν (eglise Cathédrale). Οἱ μὴ εἰδότες συγχέουσι τὰ πράγματα, καὶ ἐκλαμβάνουσι τὴν φράσιν «παλαιὰ μητρόπολις» ὡς ἐὰν ἦτο ἡ παλαιὰ μητροπολιτικὴ ἐκκλησία ἤ τοι τὸ Καθολικόν, ἀποροῦσι δὲ πῶς τὸ μικρὸν ἐκκλησίδιον ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ὡς καθεδρικὸς ναὸς Ἀθηνῶν — Οἱ ἀγροικότεροι καὶ χυδαῖοι καὶ αὐτὴν τὴν ἐπίκλησιν Γοργοεπηκόου νομίζουσιν ὅτι σημαίνει κτίσμα Γεωργίου Πίκου, οἱ δὲ ἐκδόται τοῦ Corpus Inscriptionum Graecarum γενναίως μεταφράζουσιν· ecclesia Divi Georgii Pici, ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Γεωργίου Πίκου! Ν.

ΧΡΥΣΟΡΡΟΪΔΑΙΝΑΣ

Ἐκεῖθεν τῶν ἐρειπίων τοῦ ναοῦ τοῦ Σαράπιδος καὶ τῆς Ἴσιδος, μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ Διογενείου, ὑπῆρχεν ἄλλη μικρὰ ἐκκλησία τιμωμένη ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου τῆς *Χρυσορροΐδαινας*, κοινῶς καλουμένη Παναγία Ῥοϊδιτισσα.

Παλαιὰ παράδοσις ὑπῆρχεν, ὅτι ἡ κλῆσις αὕτη ἐδίδετο τῇ ἐκεῖ λατρευομένῃ Θεομήτορι, καθ' ὅτι παριστάνετο φέρουσα τὸ παιδίον ἐπὶ τῇ ἀριστερᾷ χειρί, καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ κρατοῦσα καρπὸν *ῥοιᾶς* ἤτοι *ῥοΐδιον χρυσοῦν*· τινὲς μάλιστα ἔλεγον ὅτι αὐτὸ τὸ παιδίον ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκράτει διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τὸν χρυσοῦν καρπόν. Ἐπὶ παλαιῶν εἰκόνων ἀθηναϊκῶν τῆς Θεομήτορος βρεφοκρατούσης, ὡς τῶν ἐν Μεσσήνῃ τῆς Σικελίας περισωθεισῶν ἀπὸ τοῦ ΙΑ' αἰῶνος, ἡ περὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ παιδίου στεφάνη ὁρᾶται πεποικιλμένη δι' ἀνθέων ῥοιᾶς τῶν λεγομένων κυτίνων· ἐπὶ δὲ τῶν εἰκόνων τῆς Θεομήτορος ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς μακεδονικῆς δυναστείας καὶ ἐφ' ἑξῆς ἡ παναγία Παρθένος φέρει ἐπὶ τοῦ ἐν σχήματι καλύπτρας πέπλου, τοῦ κοινῶς λεγομένου ὠμοφόρου κόσμημα παριστάνον ῥοιᾶς γεννήματα ἤτοι κόκκωνας σταυροειδῶς διατεθειμένους, τὸν λεγόμενον τετραπέρατον σταυρόν, τὸν συμβολιζόμενον τὸ ἐπὶ τῶν τεσσάρων περάτων τῆς οἰκουμένης πλήρωμα τῆς πίστεως καὶ τῶν ἐν Βυζαντίῳ αὐτοκρατόρων τὴν τετραύγουστον βασιλείαν.

Παρὰ τοῖς ἐθνικοῖς τῆς ῥοιᾶς καὶ τοῦ ῥοΐδιου ὁ λόγος ἦτο μυστικός· ἀπεδίδετο δὲ τὸ σύμβολον αὐτὸ ταῖς γυναικείαις θεότησιν Ἀθηνᾷ, Περσεφόνῃ καὶ Ἀφροδίτῃ, ἔτι δὲ καὶ τῷ ἐν Ἀπόλλωνος μορφῇ νεανικῷ Διὶ τῷ Σωτῆρι. Ἐν τῷ παρὰ τὰ Προπύλαια ἱσταμένῳ ἰωνικῷ ναϊδίῳ τῆς Ἀθηνᾶς Νίκης, ἤτοι τῷ ἀναβαίνοντι τὴν ἀκρόπολιν ἐπὶ τὰ δεξιά, ὑπῆρχε κατὰ τὸν Ἁρποκρατίωνα ἀρχαῖκὸν ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς παριστάνον τὴν θεὰν Νίκην, ἔχουσαν τὴν κεφαλὴν ἀσκεπῆ, κρατοῦσαν δὲ τὸ κρανος ἐπὶ τῇ ἀριστερᾷ χειρί, καὶ ἐν τῇ προβαλλομένῃ δεξιᾷ φέρουσαν ῥοιᾶς καρπὸν ἤτοι *ῥοΐδιον*. Ἐν τῷ Ὁμηρικῷ ὕμνῳ εἰς Δήμητραν ἀναφέρεται ὅτι ἡ Κόρη Περσεφόνη κρατοῦσα καρπὸν ῥοιᾶς, ἔφαγεν ἐξ αὐτοῦ πρὸ τοῦ ἀποχωρισθῆναι ἀπὸ τοῦ Ἀϊδωνέως πρὸς ἐπανέλευσιν ἐπὶ τῆς γῆς παρὰ τῇ μητρί. Ὁ ἔπειτα γενόμενος χριστιανὸς ἐπίσκοπος, πρὶν δὲ ἐθνικός, Ἀχιλλεὺς Τάτιος, ὁ γράψας τὰ κατὰ Λευκίππην καὶ Κλειτοφῶντα, περὶ τὰ μέσα τοῦ Ε' αἰῶνος, ἀναφέρει ὅτι ἐν Πηλουσίῳ τῆς Αἰγύπτου ὑπῆρχε «Διὸς ἱερὸν » ἄγαλμα, νεανίσκος Ἀπόλλωνι μᾶλλον ἐοικώς, » οὔπω γὰρ ἡλικίας εἶχε· προβέβληται δὲ τὴν χεῖρα καὶ ἔχει *ῥοιὰν* ἐν αὐτῇ ».

ΚΑΜΟΥΧΑΡΕΑΣ

[Καπνικαρέας]

Μετὰ τὸν ἱερὸν οἶκον τῆς Παναγίας Γοργοεπηκόου καὶ τὸν ἄλλον τῆς Παναγίας τῆς Χρυσορροΐδαινας, ἡ ἐκκλησία τῆς Παναγίας τῆς *Καμουχαρέας* εἶνε ἡ ἀρχαιοτέρα τοῦ ἐν Ἀθήναις ἀναφαινομένου ἑλληνοβυζαντιακοῦ ῥυθμοῦ. Ἡ καθ' ἕκαστα ἀρχιτεκτονικὴ διάταξις, αἱ παρεμβληθεῖσαι ὀπταὶ πλίνθοι ἐν τῇ ἐκ συννόμων λίθων τοιχοδομίᾳ, αἱ ὀδοντωταὶ κεραμουργεῖς ταινίαι τῶν κορωνίδων καὶ ἀετωμάτων. πρὸ πάντων δὲ τὰ σχήματα τῶν ἐπικράνων καὶ τῶν βάσεων τῶν κιόνων, ὑποδεικνύουσιν οἰκοδομὴν τοῦ Θ' αἰῶνος. Ἐπὶ τούτοις ἡ παρὰ τῶν ἐντοπίων Ἀθηναίων διδομένη τῇ ἐκκλησίᾳ προσηγορία «*τῆς βασιλοπούλας καὶ τοῦ πρέντσα*» δίδει ἀφορμὴν ὅπως εἰκάσω, ὅτι ἡ ἐκκλησία εἶναι κτίσμα τῆς Ἀθηναίας βασιλίδος Θεοφανοῦς καὶ τοῦ συζύγου αὐτῆς βασιλόπαιδος Σταυρακίου, τοῦ συμβασιλεύσαντος τῷ πατρὶ Νικηφόρῳ τῷ ἀπὸ Γενικῶν καὶ ἐπιζήσαντος αὐτῷ ὀλίγους μῆνας (811).

Ἡ ἐκκλησία τῆς Καμουχαρέας εἶνε διπλῆ καὶ δίκογχος, ἔχουσα παραπλεύρως πρὸς βορραν εὐκτήριον τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῆς ἁγίας Βαρβάρας· τούτου ἕνεκα φέρει δύο τρούλλους, τὸν ἕνα μεγαλείτερον, ἐπὶ τῆς κυρίας οἰκοδομῆς, καὶ τὸν ἕτερον, μικρότερον ἐπὶ τοῦ παρεκκλησίου.

Ἡ ἐξωτερικὴ ἔκφρασις τοῦ ναοῦ εἶνε χαρακτηριστικὴ διὰ τὰ πολλὰ ἀετώματα, τὰ ἐπὶ τῆς κατὰ μέτωπον προσόψεως καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῆς ἐκκλησίας πλευρῶν, παντοῦ ὅπου ἀπολήγουσιν οἱ πολλαπλοῖ κυλινδροειδεῖς θόλοι καὶ τὰ σταυροθόλια· ἔτι δὲ διὰ τὸ πρὸ τῆς εἰς τὸν ναρθηκα πλαγίας μεσημβρινῆς εἰσόδου δίστυλον καὶ τρικάμαρον χαλκιδικὸν πρόπυλον.

Ἡ μεταποίησις τῆς προσηγορίας τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας τῆς *Καμουχαρέας* εἰς *Καπνικαρέαν*, καὶ τὰ μυθευόμενα περὶ *καπνισθείσης* δῆθεν εἰκόνος τῆς Παναγίας κατὰ τὴν ὑποτιθεμένην πυρπόλησιν τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐν ἔτει 1689, εἶνε ἐπινόημα τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, καὶ ἀβέλτερος ἀναχρονισμός. Ἔνδεκα ὅλα ἔτη πρὸ τῆς νομιζομένης δηλώσεως, ὁ Spon καὶ ὁ Wheler, ἐν ἔτει 1678, καὶ παρ' αὐτοὺς ἄλλοι ὑστερώτερα τὰς Ἀθήνας περιηγούμενοι, ξένοι, οἷοι Furmont καὶ Pococke, ποιοῦνται μνείαν τῆς ἐκκλησίας *Camucharéa* ὅπως ἐκαλεῖτο παρὰ τῶν ἐντοπίων Ἀθηναίων μέχρις ἐσχάτων ἡμερῶν (1).

(1) Οἱ χυδαιότεροι τῶν Ἀθηναίων προφέρουσι τὴν λέξιν ἐφαρμένως Καμουκαρέα, Καμκαρέα καὶ Καμουκαριώτισσα. — Ἡ ἑλληνιστικὴ προσηγορία *Καπνικαρέα*, καὶ τὰ περὶ καπνισθείσης κάρας μυθεύματα εἶνε ἀποκλειστικὸν ἐφεύρημα **Διονυσίου Σουρμελῆ καὶ Κυριακοῦ Πιττάκη.**

Ἐκ τινος διατάξεως Μιχαὴλ Ἀτταλειάτου (1077) γνωρίζομεν ὅτι αἱ ἐπὶ σανίδων εἰκόνες ἔφερον περιφέρεια ἀργυρᾶ διάχρυσα καὶ ὅτι ἀπὸ τοῦ ἄνω περιφερείου ἀπηώρητο ἐπίπλον λινοῦν ἀραχνοειδές, στενοεπίμηκες, μετὰ ἐνυφασμένων ἀμπελοκλαδίων, ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν τῆς εἰκόνος, πρὸς ἐπίσχεσιν τοῦ κονιορτοῦ καὶ πρὸς καλλωπισμόν, ὅτι ἀπὸ τοῦ κάτωθεν περιφερείου ἐξήρτητο ἕτερον ἔπιπλον καταπίπτον ἔμπροσθεν τῆς εἰκόνος ἐν τάξει *ποδώσεως*, ἐν ταῖς ἑορταῖς· καὶ ὅτι ἡ πόδωσις αὕτη ἦτο ἐξ *ὑφάσματος σηρικοῦ χρυσοϋφάντου*, συνήθως βλαττίου σκαραμαγγίου, κραμβίζοντος ἢ κιτρίνου, ἐξεμπλωτοῦ, ἤτοι διηνθισμένου διὰ φυλλωμάτων καὶ ἀνθυλλίων. Ἐπὶ τῆς ποδώσεως αὐτῆς ἀνηρτῶντο καὶ τὰ διάφορα τιμαλφῆ καὶ λιθοκόλλητα ἀφιερώματα τῶν πιστῶν, τὰ λεγόμενα ταξίματα.

Τοιοῦτο πλούσιον ὕφασμα χρησιμεῦον εἰς *πόδωσιν* τῶν εἰκόνων ἦτο ὁ *Καμουχᾶς*, ἐξ οὗ ἐποιοῦντο τὰ ἀρχιερατικὰ ἄμφια, τῆς ἁγίας τραπέζης αἱ ἐνδυταί, καὶ αἱ στολαὶ τῶν βασιλέων ἐν Βυζαντίῳ. Τὸ ὕφασμα τοῦτο, ὁλοσηρικόν, χρυσοπάρυφον καὶ διηνθισμένον, προερχόμενον κατ' ἀρχὰς ἐκ τῆς Σινικῆς, κατεσκευάζετο ἔπειτα ἐν Βαγδάτῃ καὶ ἐν Ταυρίδι, ἐν Δαμασκῷ καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ· ἐπὶ τέλους ὑφαίνετο καὶ ὑφ' Ἑλλήνων ὑφαντῶν ἐν Κύπρῳ καὶ ἐν Θήβαις. Τὸ πολύτιμον τοῦτο ὕφασμα, τοῦ ὁποίου μέγα ἐμπόριον ἐγίνετο ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τε καὶ Κωνσταντινουπόλει, ἦτο πολυζήτητον ἐν τῇ αὐτοκρατορικῇ τοῦ Βυζαντίου αὐλῇ, ἔτι δὲ παρὰ τῶν βασιλέων τῆς Γαλλίας ἐν Παρισίοις καὶ παρ' αὐτῶν τῶν παπῶν ἐν Ῥώμῃ.

Ἡ ἐξ ὑφάσματος *Καμουχᾶ* πόδωσις τῆς ἀρχαίας καὶ θαυματουργοῦ εἰκόνος τῆς Θεομήτορος ἐγένετο ἀφορμὴ τῆς προσωνυμίας τῆς ἀποδιδομένης τῇ τε εἰκόνι καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν ᾗ ἐλατρεύετο, *Καμουχαρέα* καὶ *Χρυσοκαμουχαριώτισσα*.

ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΡΑΓΚΑΒΑ

Παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς ἀκροπόλεως καὶ ἐπὶ τῇ παλαιᾷ ὁδῷ τῶν Τριπόδων, ἵστατο ναὸς περικαλλὴς ἐπικαλούμενος τοῦ Ῥαγκαβᾶ, τιμώμενος ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Νικολάου, μετὰ παρεκκλησίου τῆς ἁγίας Παρασκευῆς. Ὁ ἐπὶ τῆς βασιλείας Νικηφόρου τοῦ ἀπὸ Γενικῶν (802—811) γαμβρὸς τοῦ βασιλέως καὶ κουροπαλατης Μιχαὴλ Ῥαγκαβέ, αὐτὸς οὗτος ὁ κελεύσει βασιλικῇ χειροκοπήσας τὸ ἐν τῇ ἀνατολικῇ στοᾷ τοῦ Κωνσταντινείου Φόρου ἱστάμενον ἄγαλμα τῆς Τύχης τῆς Πόλεως, ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ γυναικαδέλφου αὐτοῦ βασιλέως Σταυρακίου, τοῦ ἔχοντος εἰς σύζυγον τὴν βασιλίδα Θεοφανὼ τὴν ἐξ Ἀθηνῶν, στερθεὶς παρὰ τοῦ πατριάρχου Νικηφόρου βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων (811), ἅμα τῇ ἀναβάσει ἐπὶ τοῦ θρόνου ἐπεχείρησε νὰ προσελκύσῃ τὴν ἀγάπην τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ διὰ βασιλικῶν δωρεῶν πρὸς ὄφελος τῶν ἐκκλησιῶν καὶ ἄλλων εὐσεβῶν καὶ φιλοπτώχων ἱδρυμάτων. Τότε εἰκάζω ὅτι ἐκτίσθη καὶ ὁ ἐν Ἀθήναις τοῦ Ῥαγκαβέ, κοινῶς Ῥαγκαβᾶ ἐπικαλούμενος ναός, ὃν ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ Α' Ῥαγκαβὲ μετὰ τῆς συζύγου του Προκοπίας ἀνήγειραν ἴσως, ὅπως προσοικειωθῶσι τοὺς ἐν Ἀθήναις μέγα δυναμένους συγγενεῖς τῆς χήρας βασιλίδος Θεοφανοῦς. Ὅμως ἡ τοιαύτη πολιτικὴ τοῦ βασιλέως ἀγωγὴ εἰς οὐδὲν ὠφέλησεν αὐτόν· μετὰ βραχυτέραν παρὰ διετῆ βασιλείαν (811—813), ἐκθρονισθεὶς ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ τῶν θεμάτων τῆς Ἀνατολῆς Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου, ἐνεδύθη τὸ μοναχικὸν σχῆμα καὶ ἀπεσύρθη ἐν τῇ μονῇ τοῦ Βαρδανίου ἐπὶ τῆς νήσου Πρώτης, ὅπου ἐγκατεβίωσεν ἡσυχος μέχρι θανάτου (824) καὶ ἐτάφη ἐν τῷ δεξιῷ μέρει τῆς ἐκκλησίας.

ΤΑΣΣΟΣ Δ. ΝΕΡΟΥΤΣΟΣ

ΤΑ ΡΟΔΑΚΙΝΑ

ΔΙΗΓΗΣΙΣ

Εἶχον παρέλθει εἰκοσιπέντε ἔτη ὅτε τὸ πρῶτον ἐπανείδον τὸν παλαιόν μου συμμαθητὴν Βιτάλ Ἐρβελὸ ἔν τινι συμποσίῳ τῶν ἀρχαίων μαθητῶν ἑνὸς λυκείου ἐπαρχιακοῦ, ὅπου εἴχομεν κοπιάσει διὰ νὰ λάβωμεν τὸ *χαρτί* μας· αἱ νοικῦται συναθροίσεις ὁμοιάζουσι πᾶσαι πρὸς ἀλλήλας· σφίγξεις χειρῶν, ἀναγνωρίσεις θορυβώδεις, οἰκειότης προσαγορεύσεων τὴν ὁποίαν ἐκπλήττεταί τις ὅτι λαμβάνει μετὰ πάροδον τετάρτου αἰῶνος· μελαγχολικαὶ βεβαιώσεις τῶν μεταβολῶν αἵτινες ἐπῆλθον ἐκ τῆς ἡλικίας εἰς τὰς φυσιογνωμίας καὶ τὰς τύχας ἑκάστου· ἔπειτα ὁ ἐπίσημος λόγος τοῦ προέδρου, αἱ προπόσεις, αἱ ἀναμνήσεις τοῦ λυκείου, τῶν ὁποίων τὰς πικρίας ἐξήτμισεν ὁ χρόνος, ἀφήσας ὑφισταμένην μόνην τὴν γλυκεῖαν ἀνάμνησιν τῶν ἡμερῶν καθ' ἃς ἕκαστος ἡμῶν ἐκρατεῖ εἰς τὴν χεῖρά του τῆς Πανδώρας τὴν πλήρη χρυσῶν ἐλπίδων θήκην . . .

Οὐκ ὀλίγον ἐξεπλάγην ἐπαναβλέπων τὸν Βιτάλ Ἐρβελὸ ὅλως διάφορον ἐκείνου τὸν ὁποῖον ἐνθυμούμην. Τὸν εἶχον γνωρίσει λεπτὸν καὶ δειλόν, μετ' ἐπιτηδεύσεως ἐνδεδυμένον, ἐπιμεμελημένον καὶ εὐλαβῆ, ἐνοῦντα ἐν ἑαυτῷ πᾶσας τὰς ἀξιολόγους ἰδιότητας ὑπαλλήλου ὑπεραρίθμου, ὅστις θέλει νὰ κάμῃ τὸ στάδιόν του εἰς τὴν διοίκησιν ὅπου ἡ οἰκογένειά του τὸν ἐτοποθέτησε. Τὸν ἐπανέβλεπον ζωηρὸν καὶ εὔρωστον νέον, ἔχοντα ἡλιοκαῆ τὸν λαιμὸν καὶ τὴν ὄψιν, τὸν λόγον ἔντονον καθαρὸν καὶ λαμπρὸν ὡς ἀνθρώπου ὅστις δὲν συνειθίζει νὰ ζυγίζῃ τοὺς λόγους του. Μὲ τὴν βραχεῖαν καὶ ὀρθοτενῆ κόμην του, τὸν ἀγγλικὸν ἱματισμόν του, μὲ τὸν ἐν εἴδει ῥιπιδίου μιξοπόλιον πώγωνά του, ἐξέφραζεν ἐν ὅλῳ τῷ προσώπῳ του κάτι τι ἄνετον, ἀποφασιστικὸν καὶ ἐλεύθερον, τὸ ὁποῖον δὲν προσιδίαζε ποσῶς εἰς ὑπάλληλον.

— Καὶ λοιπόν, τὸν ἠρώτησα, τί ἔγεινες, δὲν εἶσαι πλέον ὑπάλληλος;

— Ὄχι, φίλε μου, ἀπεκρίθη, δὲν εἶμαι παρὰ γεωργός· ἡμίσειαν λεύγαν μακρὰν ἀπ' ἐδῶ καλλιεργῶ ἓν κτῆμα ἀρκετὰ καλόν, ὅπου σπείρω σῖτον, καὶ ἔχω καλὸν οἶνον μαῦρον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον θὰ σοῦ προσφέρω ὅταν ἔλθῃς νὰ μας εὕρῃς.

— Τῷόντι! ἀνέκραξα, σύ, υἱὸς καὶ ἔγγονος γραφειοκράτου, σὺ τὸν ὁποῖον ἀνέφερον ὡς τὸ πρότυπον τῶν ὑπαλλήλων καὶ εἰς τὸν ὁποῖον προέλεγον λαμπρὸν μέλλον, παρῄτησες τὴν ὑπαλληλίαν;

— Ναί, φίλε μου.

— Καὶ πῶς ἔγεινε τοῦτο;

— Φίλτατε, ἀπεκρίθη γελῶν, τὰ μεγάλα ἀποτελέσματα ἔχουν πολλάκις τὰς πλέον μηδαμινὰς αἰτίας . . . ἔδωκα τὴν παραίτησίν μου ἐξ αἰτίας δύο ῥοδακίνων.

— Δύο ῥοδακίνων;

— Οὔτε περισσότερον οὔτε ὀλιγώτερον, καὶ ἀφοῦ πάρωμεν τὸν καφέν, ἐὰν θέλῃς νὰ μὲ συνοδεύσῃς ἕως Σαντωρέν, θὰ σοῦ τὸ διηγηθῶ.

Μετὰ τὸν καφέν, ἀφήκαμεν τὴν αἴθουσαν τοῦ συμποσίου, καὶ ἐνῷ καπνίζοντες παρεπορευόμεθα παρὰ τὴν διώρυγα, μετὰ μεσημβρίαν χλιαρᾶς τινος ἡμέρας τοῦ Αὐγούστου, ὁ φίλος μου Βιτάλ ἤρχισε τὴν διήγησίν του

— Ἠξεύρεις, μοὶ λέγει, ὅτι ἤμην ἀνατεθραμμένος ἐν τῷ ἐπαγγέλματι τοῦ πατρός μου καὶ ὅτι ὁ πατήρ μου, παλαιὸς ὑπάλληλος, τίποτε δὲν ἐνόμιζε τόσον λαμπρὸν ὅσον τὸ στάδιον τῶν γραφείων. Λοιπόν, ἀφοῦ ἔλαβον τὸ ἀπολυτήριον μου, ἀμέσως μὲ ἐτοποθέτησαν ὡς ὑπεραρίθμον εἰς τὸ τμῆμα τοῦ πατρός μου. Δὲν ἠσθανόμην ἰδίαν κλίσιν πρὸς ὡρισμένον στάδιον, καὶ εἰσῆλθον εὐπειθῶς εἰς τὴν κοινὴν ἐκείνην μεγάλην ὁδὸν τῆς γραφειοκρατίας, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ πατήρ μου καὶ ὁ πάππος μου εἶχον βραδέως ἀλλ' ἀσφαλῶς βαδίσει. Ἤμην νέος φιλόπονος, πειθαρχικός, ἀπὸ κοιτίδος ἀνατεθραμμένος ἐν τῷ σεβασμῷ τῶν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων καὶ τῇ εὐλαβείᾳ τῇ ὀφειλομένῃ πρὸς τὰς ἀρχάς· εὐνοήθην λοιπὸν ὑπὸ τῶν προϊσταμένων μου καὶ ταχέως ἀνῆλθον εἰς τοὺς πρώτους διοικητικοὺς βαθμούς. Ἤμην εἴκοσι πέντε ἐτῶν, ὅτε ὁ διευθυντής μου, ὅστις μὲ ἠγάπα, μὲ προσεκόλλησεν εἰς τὸ γραφεῖόν του, καὶ οἱ συνάδελφοί μου ἐζήλευσαν τὴν τύχην μου. Ὡμίλουν ἤδη περὶ ἐμοῦ ὡς περὶ μέλλοντος ἀνωτέρου ὑπαλλήλου καὶ μοὶ προέλεγον τὸ ὡραιότερον μέλλον.

Τότε ἐνυμφεύθην· ἔλαβον σύζυγον κόρην πολὺ ὡραίαν καὶ τὸ σπουδαιότερον, πολὺ καλὴν καὶ πολὺ ἀφωσιωμένην, ἀλλὰ μὴ ἔχουσαν προῖκα· αὐτὸ ἦτο σφάλμα σπουδαῖον κατὰ τὴν γνώμην τῶν ὑπαλλήλων μεταξὺ τῶν ὁποίων ἔζων· αὐτοὶ εἶναι πολὺ θετικοί· τὸν γάμον θεωροῦν ὡς καλὴν ἐπιχείρησιν, καὶ εὐχαριστοῦνται νὰ λαμβάνουν ὡς κανόνα ὅτι «ἐὰν ὁ σύζυγος φέρει τὸ πρόγευμα ἡ σύζυγος πρέπει νὰ φέρῃ τὸ γεῦμα». Ἀλλὰ ἡ σύζυγός μου καὶ ἐγὼ μόλις εἴχομεν οἱ δύο πῶς νὰ δειπνήσωμεν λιτότατα. Ἐφώναξαν ὅτι εἶχον κάμει ἀνοησίαν· πολλοὶ καλοὶ φίλοι μου μοὶ εἶπον καθαρὰ ὅτι ἤμην τρελλὸς καὶ ὅτι κατέστρεφον δωρεὰν ἓν ὡραῖον μέλλον, οὐχ' ἧττον ἐπειδὴ ἡ σύζυγός μου ἦτο πολὺ εὐάρεστος καὶ πολὺ ἀγαθή, ἐπειδὴ ἐζῶμεν οἰκονομικῶς, καὶ διὰ τῆς πολλῆς οἰκονομίας εἴχομεν κατορθώσει νὰ ἑνώσωμεν τὰ δύο ἄκρα, ἀφοῦ κατέκριναν τὴν «ἀπρονοησίαν μου» ἡ κοινωνία τοῦ τόπου ἠξίωσε νὰ ἔχῃ μεθ' ἡμῶν σχέσεις.

Ὁ προϊστάμενός μου ἦτο πλούσιος, ἠγάπα τὴν ἐπίσημον παράστασιν καὶ ἐφιλοτιμεῖτο νὰ διαπρέπῃ ἐν τῷ κόσμῳ· ἐδέχετο συχνάκις, ἔδιδε μεγαλοπρεπῆ γεύματα, καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν προσεκάλει εἰς χοροὺς τὰς οἰκογενείας τῶν ὑπαλλήλων καὶ τῶν προυχόντων τοῦ τόπου. Μετὰ ἓν ἔτος, ἐπειδὴ ἡ σύζυγός μου ἦτον ἔγκυος, καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ πηγαίνῃ εἰς τὸν κόσμον, ἂν καὶ ἐπροτίμων νὰ τὴν συντροφεύω, ἠναγκάσθην νὰ πηγαίνω μόνος εἰς τὰς συναναστροφὰς τοῦ προϊσταμένου μου, διότι οὗτος δὲν παρεδέχετο νὰ ἀποφεύγῃ τις τὰς προσκλήσεις του, καὶ οἱ ὑπάλληλοί του ἔπρεπε νὰ διασκεδάζωσι κατὰ διαταγήν.

Καθ' ἣν ἐποχὴν ἀκριβῶς ἡ σύζυγός μου ἔμελλε νὰ μὲ καταστήσῃ πατέρα, ἐδόθη μέγας χορὸς εἰς τὸ Νομαρχεῖον, καὶ ἐδέησεν ἑπομένως, θέλων μὴ θέλων, νὰ βάλω τὴν βελάδαν μου.

Τὴν ὥραν τῆς ἀναχωρήσεως, ἐνῷ ἠσχολεῖτο εἰς τὸν κόμβον τῆς λευκῆς μου κραβάτας, ἡ σύζυγός μου μοὶ λέγει.

— Θὰ εἶνε πολὺ ὡραῖα... Μὴ λησμονήσῃς νὰ τὰ παρατηρήσῃς ὅλα διὰ νὰ μοῦ τὰ διηγηθῇς λεπτομερῶς· τὰ ὀνόματα τῶν κυριῶν, τὰς ἐνδυμασίας των καὶ τὸν κατάλογον τοῦ δείπνου... Διότι θὰ ὑπάρξῃ δεῖπνον... Φαίνεται ὅτι ἔφερον ἀπὸ τοῦ Σαβὲ πολλὰ ὡραῖα πράγματα, τὰ πρωιμώτερα, θὰ ἦναι, λέγουν μερικὰ ῥοδάκινα τὰ ὁποῖα κοστίζουν 3 φράγκα τὸ ἕν... Ὦ! τί ῥοδάκινα! ἂν ἦσουν περιποιητικός, θὰ μοῦ ἔφερες ἕν...

Ματαίως ἐξανέστην, ματαίως τῇ παρετήρησα ὅτι τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι κατορθωτόν, καὶ πόσον ἦτο δύσκολον εἰς ἕνα κύριον μὲ βελάδαν νὰ εἰσ

αγάγῃ εἰς τὸ θυλάκιόν του ἓν ἀπὸ αὐτὰ τὰ ῥοδάκινα χωρὶς νὰ κινδυνεύσῃ νὰ τὸν ἴδουν καὶ νὰ τὸν ἀποδοκιμάσουν... Ὅσον περισσοτέρας παρατηρήσεις ἔκαμνα, τόσον μᾶλλον αὐτὴ ἐπέμενεν εἰς τὴν ἰδιοτροπίαν της. .

— Τίποτε εὐκολώτερον, τοὐναντίον!.. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς κινήσεως τῶν ἀνθρώπων κανεὶς δὲν θὰ τὸ παρατηρήσῃ... Θὰ πάρῃς ἓν ῥοδάκινον ὡς διὰ τὸν ἑαυτόν σου καὶ θὰ τὸ κρύψῃς ἐπιτηδείως. Μὴ σηκώνῃς τοὺς ὤμους.. ἔστω, εἶνε ἰδιοτροπία παιδαριώδης, ἀλλὰ τὰ ἐπιθυμῶ· ἀφότου ἤκουσα νὰ ὁμιλοῦν δι' αὐτὰ τὰ ῥοδάκινα, ἔχω ἐπιθυμίαν φοβερὰν νὰ τὰ γευθῶ.. ὑποσχέσου νὰ μοῦ φέρῃς τοὐλάχιστον ἕν . . . Κάμε ὅρκον...

Δύναταί τις νὰ ἀντιτάξῃ ῥητὴν ἄρνησιν εἰς γυναῖκα τὴν ὁποίαν ἀγαπᾷ;... Ἐψιθύρισα ἐπὶ τέλους μίαν ἀόριστον ὑπόσχεσιν καὶ ἔσπευσα νὰ φύγω... ἀλλὰ ὅτε ἔστρεφον τὸν στρόφιγγα τῆς θύρας, μὲ ἔκραξε πάλιν· εἶδα τοὺς μεγάλους κυανοῦς ὀφθαλμούς της νὰ στρέφωνται πρὸς ἐμέ, λάμποντες ἀπὸ ἐπιθυμίαν, καὶ μοῦ ἐφώναξε πάλιν.

— Μοὶ τὸ ὑπόσχεσαι;

Λαμπρὸς χορός παντοῦ ἄνθη, νέαι ἐνδυμασίαι, ἀξιόλογος ὀρχήστρα. Ὁ νομαρχης, ὁ πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου, οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς φρουρᾶς, ὅλοι οἱ ἐν τέλει ἦσαν ἐκεῖ. Ὁ προϊστάμενός μου δὲν εἶχε τίποτε παραλείψει διὰ νὰ καταστήσῃ λαμπρὸν τὸν χορὸν αὐτὸν εἰς τὸν ὁποῖον ἡ σύζυγός του καὶ ἡ θυγάτηρ του μετὰ χάριτος ἐδέχοντο τοὺς ξένους. Τὰ μεσάνυκτα προσέφερον τὸ δεῖπνον, καὶ κατὰ ζεύγη οἱ χορευταὶ μετέβησαν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ κυλικείου. Εἰσέδυσα καὶ ἐγὼ ἐκεῖ μὲ παλμοὺς καρδίας, καὶ μόλις εἰσῆλθον, παρατήρησα, εἰς καλὴν θέσιν, ἐν τῷ μέσῳ τῆς τραπέζης, τὰ περίφημα ῥοδάκινα τοῦ Σαβέ.

Ἦσαν τῳόντι περίφημα τὰ ῥοδάκινα ἐκεῖνα! Διατεθειμένα πυραμιδοειδῶς ἐντὸς κανίστρου ἐκ φαϊεντίας τῆς Λουλεβίλλης, κατ' ἀποστάσεις ἀπ' ἀλλήλων καὶ περιβαλλόμενα ὑπὸ φύλλων ἀμπέλου, ἐπεδείκνυον ὑπερηφάνως τὸ ὀρεκτικὸν χρῶμά των, ὅπου βαθεῖαι ἐρυθρότητες ἐποίκιλλον τὴν πρασινωπὴν λευκότητα τοῦ χνοώδους φλοιοῦ των. Μακρόθεν, τὰ ἐθώπευον διὰ τοῦ βλέμματος, καὶ ἐσυλλογιζόμην τὰς φαιδρὰς ἀναφωνήσεις μὲ τὰς ὁποίας ἡ σύζυγός μου θὰ μὲ ἐδέχετο ἐπιστρέφοντα, ἐὰν κατώρθουν νὰ φέρω εἰς τὸν οἶκον ἕνα τῶν ἐκλεκτῶν ἐκείνων καρπῶν. Ἐκίνουν τὸν γενικὸν θαυμασμόν. Ὅσον περισσότερον τὰ παρετήρουν, τόσον περισσότερον ἡ ἐπιθυμία μου ἐλάμβανε τὴν μορφὴν μονομανίας, καὶ περισσότερον ἐστερεοῦτο ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ μου ἡ ἀπόφασις νὰ κλέψω ἓν ἢ δύο.. ἀλλὰ πῶς; οἱ ὑπηρέται ἐφύλαττον καλὰ περὶξ τῶν σπανίων καὶ ἀκριβῶν αὐτῶν καρπῶν.. Ὁ προϊστάμενός μου εἶχεν ἐπιφυλάξει εἰς ἑαυτὸν μόνον τὴν εὐχαρίστησιν νὰ προσφέρῃ αὐτὸς οὗτος τινὰ τῶν ῥοδακίνων εἴς τινας προνομιούχους· ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν, πρὸς νεῦμα αὐτοῦ εἷς ἐκ τῶν ἐπιμελητῶν τοῦ δείπνου ἐλάμβανε μετὰ λεπτότητος ἓν ῥοδάκινον, τὸ ἔκοπτε διὰ μαχαιρίου ἀργυροῦ τὴν λεπίδα καὶ ἐπαρουσίαζε τὰ δύο ἡμίση αὐτοῦ ἐπὶ πινακίου τῆς Σέβρε εἰς τὸ ὑποδεικνυόμενον πρόσωπον· ἠκολούθουν τὸ γινόμενον μετ' ἀπληστίας καὶ ἔβλεπον τρέμων καταρρέουσαν τὴν πυραμίδα· οὐχ ἧττον δὲν ἐξηντλήθη· τὸ περιεχόμενον τοῦ κανίστρου. Εἴτε διότι ἡ ἐπιτήρησις εἶχε γείνει δεξιῶς, εἴτε διότι οἱ προσκεκλημένοι ἦσαν διακριτικοί, ὅταν οἱ δειπνοῦντες, ἀνακληθέντες ὑπὸ προανακρούσματος τῆς ὀρχήστρας, εἰσέδραμον εἰς τὴν αἴθουσαν, ἔμενον ἀκόμη ἡμίσεια δωδεκὰς ῥοδακίνων ἐπὶ τοῦ κανίστρου.

Ἠκολούθησα τὸ πλῆθος, ἀλλὰ δὲν ἦτον ἡ ἀληθὴς ἔξοδος τῆς οἰκίας, εἶχον ἀφήσει τὸν πίλον μου ἓν τινι γωνίᾳ — ἕνα ὑψηλὸν πίλον, ὅστις μὲ εἶχε πολὺ ἐνοχλήσει καθ' ὅλην τὴν ἑσπερίδα. Ἐπανῆλθον λοιπὸν ὑπὸ τὴν πρόφασιν νὰ τὸν λάβω, καὶ ἐπειδὴ ἤμην ὀλίγον οἰκεῖος, οἱ ὑπηρέται δὲν ἔλαβον ὑποψίαν· ἄλλως τε ἠσχολοῦντο νὰ μεταφέρωσιν εἰς τὸ ἑστιατόριον τὰ σκεύη καὶ τὰ ποτήρια τοῦ δείπνου, καὶ ἐπὶ μίαν στιγμὴν εὑρέθην μόνος πλησίον τοῦ κυλικείου. — Οὔτε λεπτὸν ἔπρεπε νὰ χάσω. Μετὰ κρυφὸν βλέμμα δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ, ἐπλησίασα πρὸς τὸ κανίστρον, ἔρριψα ταχέως δύο ῥοδάκινα εἰς τὸν πίλον μου, καὶ ἐπέρριψα ἐπάνω τὸ ῥινόμακτρόν μου, ἔπειτα, πολὺ ἥσυχος κατὰ τὸ φαινόμενον, πολὺ ἀξιοπρεπής, ἂν καὶ εἶχα φοβεροὺς παλμοὺς καρδίας, ἀφῆκα τὸ ἑστιατόριον ἐφαρμόζων ἐπιμελῶς τὴν ὀπὴν τοῦ πίλου μου ἐπὶ τοῦ στήθους μου καὶ ὑποστηρίζων αὐτὸν διὰ τῆς δεξιᾶς μου χειρός, ὅπερ μοὶ ἔδιδε παράστασιν μεγαλοπρεπῆ καὶ σχεδὸν ναπολεόντειον.

Τὸ σχέδιόν μου ἦτο νὰ διέλθω ἡσύχως τὴν αἴθουσαν, νὰ ὑπεκφύγω κατὰ τὸν ἀγγλικὸν τρόπον, καὶ ἀφοῦ πλέον ἐξέλθω νὰ φέρω ἐν θριάμβῳ εἰς τὸν οἶκον τὰ δύο ῥοδάκινα.

Τὸ πρᾶγμα ὅμως δὲν ἦτο τόσον εὔκολον ὅσον ἐνόμισα κατ' ἀρχάς. Εἶχεν ἀρχίσει τὸ κοτιλλιόν. Πέριξ τῆς μεγάλης αἰθούσης ὑπῆρχε διπλῆ σειρὰ κυρίων καὶ κυριῶν μέσης ἡλικίας, περιστοιχίζουσα δεύτερον κύκλον ἐσχηματισμένον ἀπὸ τὰς ἕδρας τῶν χορευτριῶν· εἰς δὲ τὸ μέσον ἓν εὐρὺ διάστημα κενὸν ὅπου ἐχόρευον τὰ ζεύγη. Ἔπρεπε νὰ διέλθω αὐτὸ τὸ διάστημα διὰ νὰ φθάσω εἰς τὴν θύραν τοῦ προθαλάμου.

Εἰσῆλθον μετὰ δειλίας εἰς τὰ μεταξὺ τῶν ὁμίλων διωλίσθησα ὡς ἔγχελυς μεταξὺ τῶν ἑδρῶν. . ἔτρεμον εἰς πασαν στιγμὴν μὴ ἀπότομος διαγκωνισμὸς ταράξῃ τὴν θέσιν τοῦ πίλου μου καὶ μοῦ ρίψῃ τὰ ῥοδάκινα. Τὰ ἠσθανόμην ἀνακινούμενα ἐντός, καὶ ἔκαιον τὰ ὦτα καὶ ἡ κεφαλή μου. Τέλος πάντων, μετὰ πολλοὺς κόπους καὶ τρόμους ἐξῆλθον εἰς τὸν κύκλον καθ' ἣν στιγμὴν παρεσκεύαζον νέον σχῆμα χοροῦ· ἡ χορεύτρια εἶνε εἰς τὸ μέσον τῶν χορευτῶν, οἱ ὁποῖοι κάμνουν πέριξ αὐτῆς κύκλον στρέφοντες πρὸς αὐτὴν τὴν ῥάχιν. Πρέπει νὰ κρατῇ ἕνα ἀνδρικὸν πίλον καὶ κατὰ τὴν διάβασιν νὰ καλύψῃ ἕνα τῶν κυρίων μὲ τὸν ὁποῖον ἐπιθυμεῖ νὰ χορεύσῃ. Μόλις εἶχον κάμει δύο βήματα, καὶ ἡ θυγάτηρ τοῦ προϊσταμένου μου, ἥτις διεύθυνε τὸ κοτιλλιὸν μὲ ἕνα νέον νομαρχιακὸν σύμβουλον ἀνέκραξε:

— Ἕνα πίλον μας λείπει εἰς πίλος!

Συγχρόνως, μὲ παρετήρησε μὲ τὸν κύλινδρόν μου προσκεκολλημένον ἐπὶ τοῦ στήθους μου· ἀπήντησα τὸ βλέμμα της καὶ ὅλον τὸ αἷμά μου ἐπάγωσε.

— Ἀ! μοὶ εἶπε, ἔρχεσθε εἰς τὴν ὥραν, Κύριε Ἐρβελό, γρήγορα τὸν πίλον σας!...

Πρὶν ἢ ψελλίσω μίαν λέξιν, ἔλαβεν αὐτὴ τὸν πίλον μου... τόσον ἀποτόμως, ὥστε τὰ ῥοδάκινα ἐκυλίσθησαν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, παρασύροντα τὸ μανδύλιόν μου καὶ δύο ἢ τρία φύλλα ἀμπέλου...

Φαντάζεσαι τὸ θέαμα! Αἱ χορεύτριαι ἐγέλων κρυφά, βλέπουσαι τὸ ἀτόπημά μου καὶ τὴν ἠλλοιωμένην ὄψιν μου, ὁ προϊσταμενός μου συνέσπα τὰς ὀφρῦς, οἱ σοβαροὶ κύριοι ἐψιθύριζον δεικνύοντές με διὰ τοῦ δακτύλου, καὶ ἠσθανόμην τὰ γόνατά μου καμπτόμενα, ἐπεθύμουν νὰ βυθισθῶ ἐντὸς τοῦ σανιδώματος καὶ νὰ γείνω ἄφαντος.

Ἡ νεᾶνις συνέσπασε τὰ χείλη διὰ νὰ καταστείλῃ ἔκρηξιν γέλωτος, ἔπειτα ἀποδίδουσά μοι τὸν πίλον μου.

— Κύριε Ἐρβελό, μοὶ εἶπεν εἰρωνικῶς, μαζεύσατε λοιπὸν τὰ ῥοδάκινά σας!...

Γέλωτες τότε ἠκούσθησαν ἀπανταχόθεν τῆς αἰθούσης· καὶ αὐτοὶ οἱ ὑπηρέται ἐκράτουν τὰ πλευρά των· ἐγὼ δὲ ὠχρός, βλοσυρός, κλονούμενος, ἔφυγον κατατεθορυβημένος, καὶ ἤμην εἰς τοιαύτην ἔκστασιν φρενῶν, ὥστε δὲν εὕρισκον πλέον τὴν θύραν, καὶ ἀπῆλθον, περίλυπος μέχρι θανάτου νὰ διηγηθῶ τὴν συμφοράν μου εἰς τὴν γυναῖκά μου.

Τὴν ἐπαύριον ἡ ἱστορία αὐτὴ διέτρεχε τὴν πόλιν. Ὅταν εἰσῆλθον εἰς τὸ γραφεῖον μου, οἱ συνάδελφοί μου μὲ ὑπεδέχθησαν μὲ ἓν «Ἐρβελό, μάζευσε τὰ ῥοδάκινά σου» τὸ ὁποῖον μοὶ ἔφερε τὸ αἷμα εἰς τὴν κεφαλήν. Δὲν ἠδυνάμην νὰ τολμήσω ἓν βῆμα εἰς τὴν ὁδόν, χωρὶς νὰ ἀκούω ὄπισθέν μου χλευαστικὴν φωνὴν ψιθυρίζουσαν «εἶναι ὁ κύριος μὲ τὰ ῥοδάκινα». Δὲν ἠδυνάμην νὰ μείνω εἰς τὴν θέσιν μου, καὶ μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας ἔδωκα τὴν παραίτησίν μου.

Εἷς θεῖος τῆς συζύγου μου ἐκαλλιέργει γαῖας εἰς τὰ πέριξ τῆς γενεθλίου μου πόλεως. Τὸν παρεκάλεσα νὰ μὲ λάβῃ βοηθόν. Τὸ παρεδέχθη καὶ ἐνεκατέστημεν εἰς Σαντεραίν... Τί νὰ σοῦ εἰπῶ; ἔλαβον ἀπόφασιν νὰ ἐργασθῶ, ἐγειρόμενος λίαν πρωὶ καὶ μὴ παραπονούμενος διὰ τὸν κόπον. Φαίνεται ὅτι ἤμην φύσεως προωρισμένης μᾶλλον διὰ τὴν καλλιέργειαν παρὰ διὰ τὴν χαρτογραφίαν, διότι ἐντὸς ὀλίγου χρόνου κατέστην σπουδαῖος γεωπόνος. Τὸ κτῆμα προώδευσε τόσον καλά, ὥστε κατὰ τὸν θάνατόν του ὁ θεῖός μας μᾶς τὸ ἐκληροδότησεν. Ἔκτοτε τὸ ἐπεξέτεινα καὶ τὸ ἔφερα εἰς τὴν εὐχάριστον κατάστασιν εἰς τὴν ὁποίαν θὰ τὸ ἴδῃς.

Ἐφθάσαμεν εἰς Σαντεραίν. Εἰσήλθομεν διὰ δενδρῶνος πλήρους καρπῶν. Οἱ κλάδοι ἔκυπτον μέχρι τῆς γῆς ὑπὸ τὸ βάρος τῶν μήλων καὶ τῶν ἀπιδίων. Εἰς τὸ ἄκρον τὸ περιβόλου λειμὼν κατωφερὴς ἔφερε πρὸς τὸν κυανίζοντα ποταμόν, πέραν τοῦ ὁποίου ἀνήρχετο γήλοφος ἀμπέλων, ὅπου αἱ σταφυλαὶ ἤρχιζον μεγεθυνόμεναι, ἔψαλλον δὲ αἱ κίχλαι. Πρὸς τὰ ἀριστερὰ ὄπισθεν τῶν δένδρων κρότος μηχανῆς ἐδείκνυε τὸν τόπον τῶν σιτοδεματίων, καὶ ἀφοῦ διήλθομεν τὸν λαχανόκηπον, εἴδομεν τὴν λευκὴν πρόσοψιν τῆς οἰκίας ὅπου ἀνερριχῶντο κατὰ στίχους ῥοδακινέαι βρίθουσαι ὡραίων ὡρίμων ῥοδακίνων.

— Βλέπεις, μοὶ εἶπεν ὁ Βιτὰλ Ἐρβελό, λατρεύω τὰ ῥοδάκινα. Τοῖς ὀφείλω τὴν εὐτυχίαν μου· ἄνευ αὐτῶν, θὰ ἔμενον ὑπαλληλίσκος, τρέμων εἰς τὸν ἐλάχιστον σκυθρωπασμὸν ἑνὸς νομάρχου, αὐξάνων τὸ σκυλολόγιον τὸ ἤδη παραπολὺ πολυάριθμον τῶν ὑπαλλήλων, οἱ ὁποῖοι δυσκόλως ἑνώνουν τὰς δύο ἄκρας καὶ ἀπέχων καὶ ἀπὸ αὐτὰς τὰς γλυκύτητας τῆς πατρότητος ἐκ φόβου μὴ δὲν δυνηθῶ νὰ θρέψω ἢ νὰ προικίσω τὰ τέκνα μου· ἐνῷ τώρα εἶμαι κύριος τοῦ ἑαυτοῦ μου, καλλιεργῶ τοὺς ἀγρούς μου καὶ ἔχω σωρὸν παιδιά....

Τὴν αὐτὴν στιγμὴν ἤκουσα εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς οἰκίας φαιδροὺς γέλωτας παιδίων καὶ κορασίων· καὶ εἰς τὸ παράθυρον τοῦ ἰσογαίου, περιβαλλομένη ἀπὸ τὰς ῥοδακινέας, ἐφάνη ἡ κυρία Ἐρβελό, εὔρωστος καὶ ὡραία ἀκόμη καὶ περ σχεδὸν τεσσαρακοντοῦτις — ῥοδάκινον ὥριμον καὶ χρυσιζόμενον ὑπὸ τοῦ φωτὸς μεγαλοπρεπῶς δύοντος ἡλίου.

(André Theuriet) Μετάφρασις Ψ.

Ὁ ἀνὴρ ἀγαπᾷ τὴν γυναῖκα τὴν ὁποίαν θέλει ν' ἀγαπήσῃ — ἡ γυνὴ ἀγαπᾷ τὸν ἄνδρα ὑπὸ τοῦ ὁποίου ἀρέσκεται ν' ἀγαπηθῇ.

*

Εἰς τὸ πρῶτον ἡμισυ τῆς ζωῆς μας ἐπιθυμοῦμεν τὸ δεύτερον· εἰς τὸ δεύτερον ἡμισυ ποθοῦμεν τὸ πρῶτον.

Ο ΒΡΥΚΟΛΑΚΑΣ

Παράδοσις

'Στὴν ἔρμη τὴ θύρα της
Ἡ μαύρη Μαρία
Γυρμένο τὸ μέτωπο
Θωρεῖ τὴν ἐρμία.
Τὸ μάτι ὅπου στρέφει
Σκοτάδι καὶ νέφη
Καὶ μαῦρα φαντάσματα
Ποῦ ἡ κόλασι τρέφει.

—

«Ἡ μάνα, ὁ πατέρας μου
Κοιμοῦνται 'ς τὸ χῶμα,
Κι' ὁ νιὸς ὅπου ἀγάπησα
Δὲν ἔλυωσε ἀκόμα
Τὴ νύχτα, τὸ βράδυ
Σὰ μαῦρο σκοτάδι
'Σ τὸ ἔρμο κλινάρι μου
Προβαίνει ἀφ' τὸν ἅδη.

—

«Τὰ μάτια μου ἡ δύστυχη
Φοβᾶμαι νὰ κλείσω,
Χιλιάδες φαντάσματα
Μὲ μιᾶς θ' ἀντικρύσω.
Τὸ μάτι ἂν ἀνοίξω
Τὸ νιὸ θὰ ξανοίξω
Ποῦ θέλει τὸ στόμα του
'Σ τὸ στόμα νὰ σμίξω.

—

«Ζητεῖ τὴν ἀγάπη μου
Μὲ θέλει 'δική του,
Μὲ τ' ἄσαρκα χέρια του
Ξεσκλᾷ τὸ κορμί του,
Στιγμὴ δὲ μ' ἀφίνει.
Τὸ αἷμα μοῦ πίνει
Καὶ χίλια φιλήματα
'Στὸ στόμα μοῦ δίνει.

—

«Ὦ! φύγε ἀφ' τὴ δύστυχη.
Τοῦ κάκου φωνάζω,
Κι' ἂν στρέψω τὸ βλέμμα μου
Παγόνω, τρομάζω·
Ἀχ! φύγε ἀπ' ἐμπρός μου
Δὲν εἶσαι 'δικός μου,
'Στὸν τάφο σου ἐσβύστηκε
Ἡ ἀγάπη τοῦ κόσμου.

—

«Σκεπάζω τὰ μάτια μου,
Μὲ δάκρυα τὰ βρέχω.
Σηκόνουμαι ὁλότρεμη,
Φωνάζω καὶ τρέχω.
Κανεὶς δὲ λυπᾶται,
Τὴ νιὰ ποῦ πλανᾶται,
Τὴν ὥρα τὴ δύστυχη
Ποῦ ὁ κόσμος κοιμᾶται.

—

«Σηκόνω τὰ χέρια μου,
Χριστέ μου, φωνάζω,
'Στὴν πλάτη τὸ χνῶτο του
Γροικῶ καὶ τρομάζω.
Τὰ δάκτυλα ἁπλόνει
Ψυχρὰ σὰν τὸ χιόνι,
Μὲ σφίγγει κι' ἀναίσθητη
'Στὴ γῆ μὲ ξαπλόνει!»

—

Ἡ κόρη ἡ πανέρημη
Αὐτὰ πάντα λέει,
'Στὴ θύρα της κάθεται,
Φωνάζει καὶ κλαίει.—
Γερόντισσα ξένη
Ἐμπρός της προβαίνει
Τῆς πιάνει τὸν ὦμό της
Καὶ λέει 'ς τὴ θλιμμένη:

—

«Ἂν θέλῃς τὸ φάντασμα
Νὰ φύγῃ ἀπ' ἐμπρός σου.
Θερμὰ παρακάλεσε
Κ' ἐσὺ τὸ Θεό σου
Καὶ πάρε 'ς τὸ χέρι
Τὸ μαῦρο μαχαῖρι
Καὶ τρέξε 'στὸ μνῆμά του
Πρὶν ἔβγῃ τ' ἀστέρι.

—

«Καὶ σκάψε τὸν τάφο του
Καὶ σκάψε τὸ χῶμα.
Τὴν κάσα ξεκάρφωσε
Γιὰ ναῦρῃς τὸ σῶμα
Κι' ἀφοῦ τὸ πληγώσῃς
Κ' εὐθὺς τὸ καρφώσῃς,
Σὺ τότε ἀφ' τὸ φάντασμα
Μπορεῖς νὰ γλυτώσῃς.»

—

Ἡ κόρη ἡ πανέρημη
Μὲ τρόμο ἀγροικάει
Καὶ μόνη κι' ὁλότρεμη
'Στὸ μνῆμα κινάει
Κρατεῖ μέσ' 'ς τὸ χέρι
Τὸ μαῦρο μαχαῖρι,
Ἡ νύχτα εἶναι ὁλότυφλη,
Δὲ φέγγει ἓν ἀστέρι.

—

Τὸ φάντασμα ὀπίσω της
Κ' ἐκεῖνο ἀκλουθάει,
Ἀφ' τ' ἄσπρα τὰ ροῦχά της
Μ' ὁρμὴ τὴν τραβάει.
Τὸ μάτι του ἀστράφτει
Καὶ μέσα του ἀνάφτει
Φωτιὰ ποῦ δὲ σβένεται
Κ' ἡ ἀξίνα δὲ θάφτει

—

«Ποῦ τρέχεις, Μαρία μου.
— Ὁ νιος τῆς φωνάζει —
Τὰ μέλη μου δέρνουνε,
Τὸ στῆθος σπαράζει.
Σταμάτησε λίγο,
Ζητῶ νὰ ξεφύγω,
Τὸ μαῦρο τὸ μνῆμά μου
Ὁ δόλιος ξανοίγω.

—

«Θυμᾶσαι σ' ἀγάπησα,
Σ' ἐφίλια 'στὸ στόμα.
Καὶ τώρα ἀφ' τὸν τάφο μου
Γιὰ σὲ βγαίνω ἀκόμα.
Κ' ἐσὺ μέσ' 'στὸ χέρι
Κρατεῖς τὸ μαχαῖρι
Ν' ἀνοίξῃς τὸ στῆθός μου
Ποῦ τόσο ὑποφέρει.

—

«Τοῦ τάφου ἐβαρέθηκα
Τὸ μαῦρο σκοτάδι,
Ἡ φλόγα ποῦ μ' ἄναψες
Δὲ σβύεται 'στὸν ἅδη,

Μιὰ σπίθα θ' ἀνάψῃ
Τὸ χέρι νὰ κάψῃ
Ποῦ τὸ ἔρμο κουφάρι μου
Θάλθῃ νὰ ξεθάψῃ.»

—

«Ὦ! ἄσε με, φάντασμα!»
Τοῦ λέει καὶ παγόνει·
Κινιέται, ἀντρειεύεται,
'Στὸ μνῆμα σιμόνει,
Τὸ χῶμα σκαλίζει,
Τὰ χέρια της σκίζει,
Βροντοῦνε τὰ κόκκαλα
Κ' ἡ κάσα του τρίζει...

—

Ἡ αὐγὴ μυριοστόλιστη
Ἀγάλι προβαίνει
Καὶ ἡ κόρη ἡ πανέρημη
'Στοὺς κάμπους δὲ βγαίνει.
Μονάχα τὸ βράδυ
'Στὸ μαῦρο σκοτάδι
Μὲ τ' ἄσπρο της σάβανο
Πετιέται ἀπ' τὸν ἅδη.

Στεφανος Μαρτζωκης

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ο ΡΟΤΣΙΛΔ ΩΣ ΕΠΑΙΤΗΣ

Διάσημος γάλλος ζωγράφος ἔτρωγεν ἡμέραν τινὰ παρὰ τῷ βαρώνῳ Ῥότσιλδ καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ γεύματος παρετήρει αὐτὸν μὲ τόσην προσοχὴν καὶ ἐπιμονήν, ὥστε οὗτος ἠναγκάσθη ἐπὶ τέλους νὰ τὸν ἐρωτήσῃ ποῖον τὸ αἴτιον τῆς τόσης περιεργείας του. Ὁ ζωγράφος ἀπήντησεν ὅτι ἀπὸ μηνῶν ἐζήτει νὰ εὕρῃ ἐν Παρισίοις πρότυπον κατάλληλον διὰ μορφὴν ἐπαίτου, τὴν ὁποίαν ἤθελε ν' ἀποτυπώσῃ ἐν τῇ νεωτάτῃ του εἰκόνι καὶ ὅτι τώρα ἀνεκάλυψεν ὅτι παραδόξως πως αὐτὸς ὁ Κροῖσος ἀκριβῶς ἔχει ἀληθινὴν ἐπαίτου κεφαλήν, ὅπως ὁ ζωγράφος τὴν ἐφαντάζετο.

— Τί κρῖμα προσέθηκεν ὁ καλλιτέχνης, ὁ κύριος βαρῶνος νὰ μὴ εἶνε, ἂν ὄχι ἐπαίτης, τοὐλάχιστον ὑπόδειγμα τοιούτου!

Ὁ Ῥότσιλδ ἀπήντησεν ὅτι ἦτο πρόθυμος νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ ἐργαστήριόν του καὶ να τῷ χρησιμεύσῃ ὡς ὑπόδειγμα. Τοῦτο καὶ ἐγένετο, ἠδύνατο δέ τις νὰ ἴδῃ τότε τὸν «Ῥοτσιλδ ὡς ἐπαίτην». Ὁ ζωγράφος ἐνέδυσεν αὐτὸν ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ του τὸν κατάλληλον μανδύαν, τῷ ἔδωκεν εἰς τὴν χεῖρα μακρὰν βακτηρίαν καὶ ἐτοποθέτησεν αὐτὸν τοιουτοτρόπως, ὥστε νὰ φαίνεται ἀναπαυόμενος ἐκ μακρᾶς πορείας ἐπὶ τῶν βαθμίδων ἀρχαίου ῥωμαϊκοῦ ναοῦ.

Μόνος εἰς νεαρὸς καλλιτέχνης, φίλος καὶ μαθητὴς τοῦ διασήμου ζωγράφου, εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ ἐργαστήριον, ὅτε δὲ εἰσῆλθε κατὰ πρώτην φοράν, οὐδὲν ὑποπτεύσας, συνεχάρη τὸν ζωγράφον, ὅτι ἐπὶ τέλους κατώρθωσε ν' ἀνακαλύψῃ τὸ ἀπὸ πολλοῦ ζητούμενον πρότυπον. Νομίζον δὲ ὅτι εἶχεν ἀπέναντί του ἀληθῆ πλανόδιον ἐπαίτην, τὸν ἐπλησίασε καὶ τῷ ἔδωκε κρυφίως ἓν νόμισμα. Ὁ Ῥότσιλδ τὸν εὐχαρίστησε διὰ νεύματος καὶ ἐκράτησε τὸ ἀργύριον, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ φιλανθρώπου καλλιτέχνου ἐζήτησε πληροφορίας περὶ αὐτοῦ παρὰ τοῦ διδασκάλου. Ὁ νέος ἦτο ἄπορος, ἔζη διὰ παραδόσεων καὶ ἐπεδόθη εἰς τὴν ζωγραφικήν, καίτοι ἡ πενία τὸν ἠμπόδιζε νὰ ἐκλέξῃ τοιοῦτο ἐπιτήδευμα. Ὁ Ῥότσιλδ ἐσημείωσε τὸ ὄνομα καὶ τὴν διεύθυνσίν του καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὁ νεαρὸς ζωγράφος ἔλαβεν ἐπιστολὴν ἐν ᾗ ἐλέγετο, ὅτι ἡ εὐποιία πάντοτε ἀποφέρει τόκους καὶ ὅτι οἱ τόκοι τῆς φιλανθρώπου καὶ ἐλεήμονος πράξεώς του κατὰ τύχην συνήχθησαν ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ Ῥότσιλδ, ὁπόθεν ἠδύνατο νὰ τοὺς ζητήσῃ, διότι ἀνῆλθον εἰς τὸ ποσὸν τῶν δέκα χιλιάδων φράγκων.

Ο ΑΡΧΙΜΗΔΗΣ ΤΟΥ ΜΕΡΣΙΕ

Ἐξ ἄρθρου δημοσιευθέντος ἐν τῇ Ἐφημερίδι ὑπὸ τὸν τίτλον «Μακραν τῆς πατρίδος» καὶ πραγματευομένου περὶ τῆς ζωῆς τῶν ἐν τῇ ξένῃ Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν, ἀποσπῶμεν τὸ ἑξῆς ἀνέκδοτον:

Δεν εἰξεύρω ἂν ἐνθυμοῦνταί τινες κἄποιον Σάββαν ὀνόματι, ὅστις ἀνεκάλυψε τὴν αὐτόματον κίνησιν ἢ τοιοῦτό τι ἄλλο χιμαιρικὸν τῆς μηχανικῆς ὄνειρον. Εἶχεν ὑποβάλῃ καὶ εἰς τὴν Βουλὴν ἐπανειλημμένας ἀναφοράς, μὴ εἰσακουόμενος δ' ἐν τῇ πατρίδι του ἐνόμισεν ὅτι ἔπρεπε να μεταφέρῃ τὸ προφητικὸν κήρυγμά του ἀλλαχοῦ, εἰς κύκλον εὐρύτερον, καὶ ἀπῆλθεν εἰς Παρισίους.

Ἐκεῖ ζῇ ἐξ ἐλέων τῶν Ἑλλήνων, συχνάζει δὲ καὶ εἰς καλλιτεχνικά τινα ἐργαστήρια, ὅπου πολὺ ἐκτιμᾶται ἡ ἐκφραστικὴ καὶ γενειῶσα μορφή του.

Ἀντὶ πεντήκοντα λεπτῶν πρὸ μηνῶν ὁ Σῶχος, ὁ νεαρὸς Ἕλλην γλύπτης, τοῦ ὁποίου ἐδραβεύθη ὁ ἀνδριας τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ τὸ πρόπλασμα τοῦ Βύρωνος, εἶχε πλάσῃ ἐκ πηλοῦ τὴν μορφὴν τοῦ Σάββα, εἶχε δ' ἀποθέσῃ αὐτὴν ἐπὶ μακροῦ στυλοβάτου ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ του, ἀναμένων εὐκαιρίαν κατάλληλον διὰ να τὴν χρησιμοποιήσῃ.

Ὁ Μερσιέ, ὁ διάσημος Γάλλος γλύπτης, παρὰ τῷ ὁποίῳ μαθητεύει ὁ Σῶχος, ἠσχολεῖτο τότε εἰς τὴν γλυφὴν τῶν ἀναγλύφων τῆς Σορβόννης, θέλων δὲ νὰ παραστήσῃ τὸν Ἀρχιμήδην κατὰ τὴν περίφημον σκηνὴν τῶν κύκλων ἠδυνάτει νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν ἐπὶ τοῦ μαρμαρου τὴν μορφήν, τὴν ὁποίαν ἡ φαντασία του ἔπλαττε.

Ἕτερος Γάλλος γλύπτης εἶχε σμιλεύσῃ τὸν Ἀρχιμήδην ἐξυρισμένον, δίκην γαρσονίου ξενοδοχείου, ἔσκωπτε δὲ αὐτὸν δια τοῦτο ὁ Μερσιέ.

Αἴφνης μιαν ἡμέραν ὁ διάσημος Γάλλος γλύπτης ἦλθεν εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ Σώχου.

Τὸ ἀνέκδοτον δὲν ἀναφέρει ἂν ἅμα ἰδὼν τὴν προτομὴν τοῦ Σάββα ἐξῆλθεν εἰς τὰς ὁδούς, φωνάζων καὶ οὗτος τὸ ἀρχιμήδειον: Εὕρηκα! εὕρηκα! Ἀλλὰ τὸ ἀληθὲς εἶνε ὅτι μόλις ἠτένισε τὴν μορφὴν τοῦ Ἕλληνος ἐφευρέτου, ἡ ἐνδιάθετος τοῦ Ἀρχιμήδους παράστασις, τὴν ὁποίαν μέχρις ἐκείνης τῆς στιγμῆς ἠδυνάτει νὰ διατυπώσῃ ἐπὶ τῆς πλασίμου ὕλης, εὗρε τὴν πραγματικήν, τὴν ζῶσαν ἔκφρασίν της.

— Νὰ ὁ Ἀρχιμήδης μου! ἀνέκραξε περιχαρὴς ὁ Μερσιὲ καὶ μετ' ὀλίγους μῆνας ἐπὶ τοῦ ἀετώματος τῆς Σορβόννης ἐγκαθιδρύετο ἀνάγλυφος ὁ Σάββας ,ὡ. Ἀρχιμήδης.

Ἰδοὺ πῶς εἰς Ἕλλην ἐφευρετὴς ἐφάνη ἐπὶ τέλους χρήσιμος καὶ ἀπηθανατίσθη.

Ο ΖΥΘΟΣ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ

Περὶ τοῦ Μονάχου, ὡς μητροπόλεως τοῦ ζύθου, ἀναγινώσκομεν ἐν γερμανικῇ ἐφημερίδι τὰς ἑπομένας στατιστικὰς πληροφορίας: «Θαυμάζει τις τὴν παραγωγὴν τοῦ ζύθου ἐν Μονάχῳ, ἐὰν ὑπολογίσῃ τὴν ἔκτασιν τῶν γαιῶν, ἡ ὁποία εἶνε ἀναγκαία πρὸς καλλιέργειαν τῆς κριθῆς. Ἐπειδὴ πρὸς παρασκευὴν τοσούτου ζύθου ἀπαιτοῦνται 1,184,100 ἑκατόλιτρα κριθῆς καὶ ἐπειδὴ ἐπὶ 100 τετραγωνικῶν μέτρων παράγονται κατὰ μέσον ὅρον 25 ἑκατόλιτρα κριθῆς, ἀνάγκη ἡ ἔκτασις τῆς γῆς νὰ εἶνε 47,394 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων, διὰ νὰ ἐξαρκέσῃ εἰς παραγωγὴν τῆς κριθῆς, ὅση εἶνε ἀναγκαία εἰς τὴν ἐτησίαν παραγωγὴν τοῦ ζύθου, μόνον ἐν Μονάχῳ. Ἐν Μονάχῳ καταναλίσκονται κατ' ἔτος καὶ κατὰ κεφαλὴν 492 λίτραι ζύθου, ἐν Βιέννῃ 296 λίτραι, ἐν Βερολίνῳ 240, ἐν Λονδίνῳ 254 καὶ ἐν Παρισίοις μόνον 20. Ἐν ἔτει 1886 ἐξήγαγε τὸ Μόναχον 721,981 ἑκατόλιτρα ζύθου, ἀξίας 20 καὶ πλέον ἑκατομμυρίων φράγκων. Ἐὰν ἡ μεταφορὰ τοῦ ποσοῦ τούτου ἐγίνετο διὰ μιᾶς καὶ μόνης ἁμαξοστοιχίας, ἀπῃτεῖτο ἡ ἁμαξοστοιχία αὕτη ν' ἀποτελῆται ἐκ 12,033 βαγονίων καὶ 400 ἁτμαμαξῶν, θὰ εἶχε δὲ μῆκος 700 χιλιομέτρων.»

ΟΙ ΓΕΩΦΑΓΟΙ

Ὑπάρχει ἐν Ἀμερικῇ φυλὴ αὐτόχθων ἡ τῶν Ὀττομάχων, ἥτις εἶνε φύσει γεωφάγος. Ἡ γῆ, τὴν ὁποίαν μετὰ πολλῆς ὀρέξεως τρώγουσιν οἱ ἄγριοι οὗτοι, εἶνε λιπώδης, κιτρινωπή, ὡς ἡ ἀργιλλώδης ἐκείνη ἐξ ἧς κατασκευάζονται τὰ ἀγγεῖα. Δὲν τρώγουσι δὲ τὴν γῆν ὅπως εἶνε ἐν τῇ φύσει, ἀλλὰ κατασκευάζουσιν ἐξ αὐτῆς δίπυρα τὰ ὁποῖα ψήνουσιν εἰς τὸν φοῦρνον καὶ τρώγουσι κατόπιν βεβρεγμένα δι' ὕδατος, ἀπαράλλακτα ὅπως οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τὰ ἐκ σίτου δίπυρα.

ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΓΗΝ

Κατὰ νεωτάτας μετεωρολογικὰς παρατηρήσεις τὸ ψυχρότερον μέρος τῆς γῆς εἶνε τὸ ἐν Σιβηρίᾳ παρὰ τὸ Ἰρκούτσκ χωρίον Βελχογιάνσκ. Ἐν αὐτῷ ἡ μεγίστη θερμοκρασία εἶνε 50 βαθμῶν ὑπὸ τὸ μηδέν, ἡ δὲ ἐλαχίστη ἐν ἔτει 1885 κατῆλθε μέχρι τοῦ 67, 1. Εἶνε ἀπορίας ἄξιον πῶς εὑρέθησαν ἄνθρωποι, οἵτινες ἐξέλεξαν πρὸς διαμονὴν τὸν διαρκῶς παγωμένον αὐτὸν τόπον, ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἶνε ὄχι πλείονες τῶν ἑκατόν.

— Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐξ Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀργεντινὴν Δημοκρατίαν μεταναστευσάντων κατὰ τὰ ἔτη 1857—1870 ἀνῆλθεν εἰς 500 χιλιάδας, κατὰ δὲ τὰ ἔτη 1871—1888 εἰς 1,170,043. Ἡ ἀναλογία τῶν εἰς τὰ ἴδια ἐπανελθόντων ἐκ τῶν τελευταίων τούτων εἶνε 29 τοῖς ἑκατόν.

— Ἐσχάτως πάλιν εἰς τὴν κεφαλὴν πλουσίου Ἀμερικανοῦ ἦλθεν ἰδέα πρωτοτυποτάτη: νὰ κατασκευάσῃ ὅλα τὰ ἔπιπλά του ἄνευ ἐξαιρέσεως ἐκ κρυστάλλου. Ἡ πραγματοποίησις τῆς ἰδέας ἦτο πολυδάπανος, ἀλλὰ τὰ μέσα τοῦ συλλαβόντος αὐτὴν ἐπέτρεπον τὴν ἐκπλήρωσιν οἵας δήποτε ἰδιοτροπίας. Παρηγγέλθησαν λοιπὸν καὶ ἐφιλοτεχνήθησαν ἐν ὀνομαστῷ ὑελουργείῳ καὶ τὰ ἀνάκλιντρα καὶ αἱ τράπεζαι καὶ τὰ ἐδώλια, καὶ τὰ ἐρμάρια καὶ αὐταὶ αἱ κλίναι ἐκ διαφανεστάτου κρυστάλλου. Τὰ ἔπιπλα ταῦτα θὰ εἶνε βεβαίως ἀσφαλέστατα ἐν ὥρᾳ σεισμοῦ!

— Ἰταλὸς ἀναρχικὸς βαπτίσας πρό τινος τὸ θυγάτριόν του ἔδωκεν εἰς αὐτὸ τὰ τρία κινδυνωδέστατα ὀνόματα: Δυναμίτις, Μελινίτις, Παγκλαστίτις.

— Χρῆσις τῶν ταχυδρομικῶν περιστερῶν ἤρχισε νὰ γίνεται ἐν τῇ βορείῳ θαλάσσῃ ὑπὸ τῶν θαλασσοπόρων. Διὰ περιστερῶν οἱ ναῦται ἀποστέλλουσιν ἐκ μέσης θαλάσσης εἰδήσεις εἰς τοὺς οἰκείους αὐτῶν, στερούμενοι παντὸς ἄλλου μέσου ταχυδρομικῆς συγκοινωνίας.

— Ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ ὀργανίζεται ἐκδρομὴ εἰς τὸν Νότιον Πόλον τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ φυσιοδίφου Ἐρρίκου Βιλλάρ, ὅστις θ' ἀναλάβῃ καὶ τὴν ἀρχηγίαν τῆς ἀποστολῆς.

— Ἡ πόλις Λουκὸφ ἐν Κίνᾳ κατεστράφη ἐσχάτως ὑπὸ πυρκαϊᾶς. Ὀγδοήκοντα ἑπτὰ χιλιάδες οἰκιῶν ἀπετεφρώθησαν! Χίλιοι διακόσιοι ἄνθρωποι ἐτάφησαν ὑπὸ τὰ ἐρείπια καὶ τετρακόσιοι ἐκάησαν ζῶντες! Ἑκατὸν ἑξήκοντα χιλιάδες κάτοικοι ἀπέμειναν ἄστεγοι. Καὶ ἐκ τῆς ἐν ὑπαίθρῳ διαμονῆς ἐγεννήθη θανατηφόρος ἐπιδημία ἐξ ἧς ἀποθνήσκουσι κατὰ ἑκατοντάδας οἱ ἀτυχεῖς.

ΕΔΩ Κ' ΕΚΕΙ

Ἀληθινὴ ἡλικία.

Κυρία ἡ ὁποία θέλει νὰ φαίνεται πολὺ νεωτέρα ἀφ' ὅσον εἶνε ἀκκιζομένη ἐν συναναστροφῇ ἐρωτᾷ ἕνα κύριον:

— Καὶ πόσον ἐτῶν μὲ νομίζετε;

— Ὄχι περισσότερον ἀπὸ τριάντα.

Ἡ κυρία μειδιᾷ φιλαρέσκως καὶ ἀποτεινομένη πρὸς ἕτερον:

— Καὶ σεῖς;

— Τὸ πολὺ εἰκοσιπέντε.

Ἡ κυρία παρατηρεῖ ὅτι τρίτος κύριος ἐμειδίᾳ εἰρωνικῶς ἀκούων ταῦτα καὶ μετά τινος ὀργῆς:

— Δὲν μοῦ λέγετε καὶ σεῖς τὴν γνώμην σας;

— Ἐγὼ νομίζω ὅτι ἔχουν δίκαιον καὶ οἱ δύο κύριοι . . . μαζί.

Ἡ ἡσυχία τοῦ συζύγου.

— Λοιπόν, γιατρέ, πῶς τὸν γιόρατε τὸν καϋμένον τὸν ἄνδρα μου ἀπόψε;

— Δὲν ἔχει τίποτε, μόνον ἀνάγκη νὰ ἡσυχάσῃ ἀπόψε. Γι' αὐτὸ ἔγραψα ὀλίγον ὄπιον.

— Καὶ πότε νὰ το πάρῃ;

— Δὲν θὰ το πάρῃ ἐκεῖνος, ἐσεῖς θὰ τὸ πορεύετε.

Μουσικὴ τοῦ μαγειρείου.

Ἡ κυρία. Καλὲ Σοφία, δὲν ἐντρέπεσαι νὰ πλένῃς τὰ πιάτα καὶ νὰ τραγουδῇς, καὶ μάλιστα τέτοια πρόστυχα τραγούδια τοῦ δρόμου;

Ἡ ὑπηρέτρια. Κυρία, κατὰ τὴ δουλειὰ ποῦ κάνω εἶνε καὶ τὸ τραγοῦδι· μὲ τὸ πλύσιμο τῶν πιάτων δὲν πάει καὶ καλλίτερο. Ὅταν πλένω τ' ἀσημικὰ θ' ἀρχίσω τὴν Τραβιάτα.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1889—1890.